

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra Biologie

Bakalářská práce

**Legislativa ochrany zvířat ve vztahu k výuce přírodopisu
na 2. stupni ZŠ**

Alexandra Žajdlíková

Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělání a přírodopis
se zaměřením na vzdělání

Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Janišová

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Legislativa ochrany zvířat ve vztahu k výuce přírodopisu na 2. stupni ZŠ zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury, které jsem náležitě citovala.

V Olomouci dne 20. 4. 2015:

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě chci vyjádřit své poděkování vedoucí předkládané práce paní Mgr. Kristýně Janišové, která mi po dobu zpracování poskytla odborné vedení a rady. Také děkuji své rodině za to, že mi umožňují studovat na vysoké škole.

Obsah

Úvod	5
Cíle práce	7
Metodika	8
Teoretická část I:	9
1. Definice pojmu zvíře	9
2. Zákony na ochranu zvířat	10
2.1 Zákony na ochranu zvířat v České republice	11
3. Týrání zvířat (pojem týrání)	14
3.1 Pokusy na zvířatech	16
3.2 Zvířata jako potrava (hospodářská zvířata)	19
3.3 Zvířata jako domácí mazlíčci	24
3.4 Veřejná vystupování zvířat	25
3.5 Volně žijící zvířata	27
4. Mezinárodní úmluva CITES	28
5. Koutky živé přírody	30
Praktická část II:	32
6. Pedagogický průzkum (dotazník)	32
6.1 Výsledky pedagogického průzkumu	32
6.2 Grafické vyhodnocení dotazníkového šetření	34
7. Legislativa ochrany zvířat na 2. stupni ZŠ	44
7.1 Aktivity pro žáky na 2. stupni ZŠ	45
Závěr	51
Seznam literatury	52
Přílohy	56

Úvod

Historii vztahu mezi člověkem a zvířetem můžeme rozdělit do dvou fází, které se datují již od pravěku. První historická fáze vztahu byla utvářena vzájemným soužitím na společné planetě. Lidé měli zpočátku ze zvířat strach, poněvadž zvířata byla větší než oni sami (divoké šelmy, nosorožci, mamuti apod.), chovali k nim respekt. Životy tehdejších lidí byly spjaty s rituály při lovu, s ulovením zvířete, oslavami, mýty atd. V této etapě života lidé zvířata uctívali, přisuzovali jim nadpřirozené schopnosti. Člověk v tomto případě nebyl ten, kdo měl moc, spíše zvířata „velela“ člověku a to tím, že ho ohrožovala a konkurovala mu (Rykovská 2006, Müllerová 2013).

V druhé historické fázi se celkový postoj vnímání zvířat jako svého konkurenta otočil. Díky vývoji myšlení člověka došlo k dokonalejší komunikaci mezi skupinami lidí. Člověk se změnil, od sběrače plodů povýšil na lovce, který je schopen konkurovat zdatnější zvěři. Také došlo k procesu domestikace neboli zdomácnění a chovu zvířat, která měla pomáhat člověku při práci, při lovu, při ochraně před jinými predátory a také při hledání potravy (Jílek 1999). Během domestikace dochází ke zrodu zvířat domácích, která se bez problémů množí i v zajetí. Díky tomu se člověk vypracoval až na vrcholek potravního řetězce (Rykovská 2006, Müllerová 2013).

V průběhu času se mnohé na vztahu člověka a zvířat změnilo. Pro část z nás představují bytosti podobného druhu jen věc, se kterou mohou nakládat podle svého uvážení. Člověk přesunul zvířata na rovinu zboží či věcí, které lidé nutně potřebují pro svou existenci, zde ale záleží, zda s nimi nakládá v rámci jejich potřeb nebo naopak. Od 19. století rostl počet chovaných, hospodářských zvířat i intenzita chovu. Od 20. století začaly vznikat velkochovy, kde je chováno co největší množství zvířat na co nejmenším prostranství za nejnižších nákladů. Tento, už dnes naprosto běžný způsob chovu, ale neumožňuje plně uspokojit potřeby zvířat a směřuje k jejich strádání (Rykovská 2006).

Fyzické týrání zvířat je dalším prvkem, které vede k jejich strádání a může vyústit až do extrému, který končí jejich smrtí. Týrání lze rozdělit na úmyslné a neúmyslné. Mezi úmyslné týrání patří nehumánní zabíjení nemocných, zraněných nebo i vyčerpaných zvířat, nehumánní usmrcování na jatkách, zneužívání zvířat pro pokusy v laboratořích, ale

i zanedbání péče o zvíře. Proto byly stanoveny v moderních společnostech zákony na ochranu zvířat, které by měly zvířata bránit proti jejich týráním (Rykovská 2006).

První možná cesta řešení těchto závažných problémů je spjata s posílením právní regulace a uvědomění spotřebitele (člověka). Zpřísnění právní regulace, která by vycházela ze studií biologie zvířat, by umožnilo vytvoření minimálních přiměřených podmínek pro důstojný život zvířat. Je třeba si uvědomit, že všechny problémy nelze vyřešit najednou, jak uvádí britská Rada pro welfare: „*některé problémy jsou odstranitelné, avšak některé mohou plynout ze samé podstaty tohoto systému produkce*“ (Müllerová 2013). Ale lze tyto problémy omezit a postupem času může dojít i k jejich odstranění. Vše zaleží jen na lidstvu a jeho přístupu. Mou prací bych chtěla upozornit na tuto závažnou problematiku, především bych chtěla žáky základních škol informovat, aby měli povědomí o zákonech na ochranu zvířat.

Cíle práce

Cílem mé bakalářské práce je shrnutí informací o ochraně zvířat. Chci se zaměřit na vytvoření části teoretické, která zahrnuje týrání zvířat podle toho, co spadá pod týrání zvířat, a co týrání zvířat už není. Dále se chci zaměřit na legislativu ochrany zvířat. Část teoretická bude doplněna o praktickou část, která se věnuje tématu: Legislativa ochrany zvířat a Koutky živé přírody jako výchova k řádné péči o zvířata a prevence proti jejich týrání.

Hlavním bodem praktické části bude vytvoření dotazníku, který bude určen pro žáky studující druhý stupeň základních škol, v rozmezí od 6. ročníku až po 9. ročník. Díky dotazníkům bych chtěla zjistit informovanost žáků na základních školách ohledně zákonů na ochranu zvířat. Dále mě zajímá, zda školy realizují koutky živé přírody nebo ne. Část škol, která zvířata chová, je používá k praktickým ukázkám během výuky přírodopisu a také k tomu, aby ukázaly žákům, jak se správně ke zvířatům chovat tak, aby jim neublížili.

Mým dalším cílem je zakomponovat téma legislativy a týrání zvířat do výuky základních škol. Zaměřím se na předměty, ve kterých by se toto téma mohlo vyskytnout a vyučovat podle Školního vzdělávacího programu (ŠVP).

Metodika

Nejprve jsem nastudovala literaturu vztahující se k legislativě ochrany zvířat, týrání zvířat, mezinárodní úmluvu Cites zabývající se zachováním ohrožených zvířat, příklady týraných zvířat. Publikace zaměřující se na tato témata jsem vyhledala ve Vědecké knihovně v Olomouci a v knihovně Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Některé informace jsem hledala na internetových stránkách, například google scholar, použila jsem klíčová slova: legislativa, zvířata, týrání, ochrana.

Pro praktickou část mé bakalářské práce jsem vyhotovila dotazník. Pro sestavení mého dotazníku jsem nejprve nastudovala zásady metod pedagogického výzkumu od Miroslava Chrásky. Správně vytvořený dotazník by měl být pochopitelný, přehledný, aby se v něm dalo snadno orientovat. Hlavním bodem je sestavení cíle dotazníku (Chráska 2007). Je třeba si uvědomit, že tento dotazník je zaměřen na žáky druhého stupně, proto je potřeba vytvořit otázky srozumitelné a aby doba vyplňování dotazníku nebyla delší než 10 minut. Začátek dotazníku musí mít stručný úvod, který by měl respondentovi představit, kdo dotazník vyhotovil, proč ho vyhotovil, za jakým účelem a na konci poděkovat za strávený čas nad vyplňováním. Na začátek je vhodné vybrat odlehčující otázky a až poté se zabývat otázkami závažnějšími (Viklund 2007).

Dotazník jsem vytvořila tak, abych mohla z výsledků zjistit, zda jsou žáci informovaní o zákonech na ochranu zvířat, zda na školách existují koutky živé přírody, pokud ano, o jaká zvířata se děti starají. Dotazník byl rozdávan vytištěný na papíře. Obsahuje 10 otázek, z toho 8 uzavřených a 2 otevřené. V rámci svého výzkumu jsem si položila tyto otázky: Učili jste se ve škole o zákonech, které chrání zvířata před týráním? Víte, že bylo zvíře v minulosti bráno jako věc? Víte, že je zvíře podle nového zákona ustanoveno jako živý tvor? Slyšeli jste někdy o úmluvě CITES, která chrání ohrožená zvířata? Slyšeli jste někdy o případech týraných zvířat? Kde jste o těchto případech slyšeli?, Koutky živé přírody: Máte/měli jste ve škole nějaké zvíře, o které se staráte/starali jste se? Pokud ano, o jaké zvíře se staráte/starali jste se? Pokud ne, chtěli byste mít ve škole zvíře, o které byste se starali? O jaké zvíře byste se chtěli ve škole starat?

Tyto dotazníky jsem vyhotovila pro tři základní školy v okolí Uherského Hradiště, poté je žáci druhého stupně (6. - 9. ročník) vyplnili. Dotazníky vypsalo okolo 245 žáků.

Teoretická část I:

1. Definice pojmu zvíře

Pojem zvíře je definován v § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb. takto:

„Zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, včetně volně žijícího zvířecího jedince a jeho samostatného života schopné formy, nikoliv však plod nebo embryo.“ (Sbírka zákonů Česká republika 2008).

Existují pojmy jako zvíře, živočich a zvěř, každé z těchto slov má jiný obsah, ale i přesto dochází k jejich sdružení. Pojem zvíře zahrnuje obratlovce s výjimkou člověka, pojem živočich zahrnuje obratlovce s výjimkou člověka, ale i bezobratlé, pojem zvěř zahrnuje jen některé obratlovce (Ochrana zvířat 2008).

Zvířata se dělí na hospodářská, domácí, volně žijící, polodivoká. Hospodářská zvířata slouží lidem pro hospodářský užitek, díky nim lidé získávají maso, mléko, vejce. Chov hospodářských zvířat se také jinak nazývá „živočišná výroba“, z toho je jasné, že lidé se na tyto zvířata dívají jako na potravu. Spotřebitelé hledají co možná nejlevnější produkty, a proto dochází k problémům chovu těchto zvířat, jsou chovány v nesprávných podmínkách a stravována nekvalitními potravinami, velmi často jsou vystavena krutému zacházení. Hodnota života těchto zvířat se tak projeví i na hodnotě produktu. Hospodářsky se také využívají polodivoká zvířata (koně, sobi, lamy, ovce, kozy), která nebyla domestikována. Jedná se o zvířata, která žijí na pastvinách volně, ale pod dohledem člověka.

Hospodářská zvířata jsou zaměňována se zvířaty domácími. Ale zvířata domácí jsou domestikována a většinou slouží lidem jako domácí mazlíčci. Zato zvířata hospodářská slouží lidským životním potřebám (Nadace na ochranu zvířat 2006).

Volně žijící živočich je jedinec volně se pohybující v přírodě a není v přímém kontaktu s člověkem. I když jim člověk do života nezasahuje přímo, dochází k vymírání některých druhů volně žijících zvířat. Lidé těmto zvířatům neustále ubírají přirozené prostředí pro život, a proto dochází k jejich úbytku.

Pojem zvíře je vnímán v mnoho hlediscích. Někteří lidé berou zvířata jako živou bytost, která je schopna cítit jako oni, jiní zase berou zvířata jako součást potravního řetězce, jiní lidé vidí ve zvířatech byznys, jak si vydělat peníze, např. převoz exotických zvířat aj.

2. Zákony na ochranu zvířat

V minulosti se člověk choval ke zvířatům podle určitých pravidel, která nebyla stanovena zákonem, a za jejich porušování nebyl nikdo potrestán. Záleželo pouze a jen na morálním chování každého jedince.

V průběhu vývoje společnosti byla některá pravidla uzákoněna státem a byla stanovena jejich vynutitelnost státní mocí. Morální chování člověka ke zvířatům bylo změněno na normu právní. Větší pozornost na ochranu zvířat proti týrání a práva zvířat byla věnována až v moderní době, a to až v 19. století nejprve ve Velké Británii, kde byl přijat první zákon na ochranu zvířat (1876). V České republice byl první zákon přijat mnohem později (1948) (Jebavý 2012).

Základním právním předpisem na úseku ochrany zvířat proti jejich týrání je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Tento zákon vychází z myšlenky, že *„zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka“* (Sbírka zákonů Česká republika 2008).

Hlavním cílem zákona na ochranu zvířat je především šetrné zacházení se zvířaty a ochrana před jejich týráním, poškozováním jejich zdraví nebo bezdůvodným usmrcováním lidským jednáním. Nezáleží na tom, jestli se jedná o zvířata v lidské péči nebo zvířata volně žijící, u zvířat domestikovaných se jedná především o to, aby měla vytvořené vhodné podmínky pro život, jako jsou dostatek potravy, dostatek pitné vody, dostatek prostoru a hlavně umírněné zacházení.

Jestliže se jedná o zvířata volně žijící, pohybující se v přírodě, zákon jejich ochranu stanovuje pouze na zakázané způsoby jejich usmrcování a odchyty a zajišťování životních podmínek pro zvířata handicapovaná. Další ochranu volně žijících zvířat zajišťuje jiná legislativa na úseku ochrany přírody (např. zákaz usmrcování a odchyty zvláště chráněných živočichů a péče o jejich stanoviště) (Prchalová 2009).

Zákon obsahuje jednak obecná ustanovení a jednak zvláštní části zabývající se několika skupinami zvířat. Obecná ustanovení se týkají zejména definice týrání a jeho zákazu, zákazu propagace týrání, regulace usmrcování zvířat a jejich přepravy.

Zákon zvířata systematicky člení na:

- zvířata hospodářská (§ 3 písm. d)
- zvířata v zájmových chovech (§ 3 písm. e)
- volně žijící zvířata (§ 3 písm. b)

- pokusná zvířata (§ 3 písm. j)

a podle tohoto rozdělení pro ně stanoví ochranný režim (Zemědělství 2003).

Zatímco zvířata hospodářská a zvířata v zájmových chovech jsou v lidské péči, volně žijící zvířata žijí převážně ve volné přírodě. Pokusná zvířata (laboratorní zvířata) jsou také v péči lidské. Kromě toho zákon rozlišuje ještě zvířata handicapovaná, která vychází ze zvířat volně žijících, ale ztratila šanci na přežití. Další podkategorií jsou zvířata vyžadující zvláštní péči a zvláštní povinnosti chovatele pečující o ně (Jebavý 2009).

Orgány ochrany zvířat zajišťují výkon státní správy, popř. plnění dalších úkolů podle zákona. Těmito orgány jsou:

1. Ministerstvo zemědělství zahrnující ústřední komisi
2. orgány veterinární správy
3. obecní úřady obcí s přenesenou působností
4. ve vymezených případech Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany
5. v oblasti ochrany pokusných zvířat příslušné ústřední orgány státní správy a Akademie věd ČR

Spolupracující orgány: Policie České republiky

Obecní policie

Orgány ochrany zvířat

Orgány veterinární správy (Jebavý 2009, Müllerová 2013).

2.1 Zákony na ochranu zvířat v České republice

Soubor právních předpisů v České republice můžeme rozdělit na:

a) Přímou ochranu zvířat, která zahrnuje ochranu zvířat vymezenou právními předpisy, které definují, zakazují a postihují vlastní týrání zvířat

b) Nepřímou ochranu zvířat, která zahrnuje ochranu zvířat vymezenou právními předpisy, které upravují zacházení se zvířaty nebo stanovují způsob a podmínky chovu a plemenitby (šlechtění) zvířat, tedy předpisy postihující případy, kdy nedochází k týráním zvířat definovanému zvláštním právním předpisem, ale mohlo by jiným způsobem dojít k poškození zdraví, utrpení nebo narušení pohody zvířat (Večerek 2000, Jebavý 2012).

a) Přímá ochrana zvířat

Problematika přímé ochrany zvířat proti týrání je upravena v těchto právních předpisech:

„Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezu ÚS č. 30/1998 Sb., zákona č. 77/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 77/2006 Sb. a zákona č. 312/2008 Sb.

Vyhláška č. 207/2004 Sb., o ochraně, chovu, a využití pokusných zvířat, ve znění vyhlášky č. 39/2009 Sb.

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb.

Vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, ve znění vyhlášky č. 424/2005 Sb.

Vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat.

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhu zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Vyhláška č. 3/2009 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany proti týrání.

Vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu.

Vyhláška č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů)“.

b) Nepřímá ochrana zvířat

Problematika nepřímé ochrany zvířat při zacházení se zvířaty je upravena v těchto právních předpisech:

„Zdraví zvířat- veterinární péče:

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů.

Vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákonu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování přítomnosti nepovolených látek.

Vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemístování a přepravě zvířat.

Vyhláška č. 372/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty.

Vyhláška č. 377/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí.

Zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky.

aj. (Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů).

Chov zvířat:

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon).

Vyhláška č. 370/2006 Sb., o odborných kurzech k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích.

aj. (Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů).

Zoologické zahrady:

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů“.

aj. (Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů, Jebavý 2012).

3. Týrání zvířat (pojem týrání)

Pojem týrání pochází z latinského slova crudelitas a po celou dobu středověku se obsah tohoto slova vázal k aspektu zlých úmyslů a jednání. Týrání bylo spjato s pojmem utrpení zvířat až zhruba v 16. století, kdy začal zahrnovat takové způsoby usmrcování zvířat, jejichž prvotním jevem bylo zabavení publika. Docházelo tedy k potěšení lidí působením bolesti a utrpení zvířatům (Müllerová 2013).

Jedná se o souhrnné označení pro lidskou činnost, která způsobuje fyzickou i psychickou újmu na zdraví zvířete. Týrání zvířat můžeme rozdělit na cílené nebo nevědomé. Cílené týrání zvířat je týrání úmyslné, které člověk koná za určitým záměrem, naopak týrání nevědomé neboli neúmyslné je týrání, kdy člověk nevědomky zvířeti ublíží. Poté může dojít k poškození jeho zdraví, ke zhoršování jeho životních podmínek, fyziologickému strádání, nemožnosti žít plnohodnotný život. Každá společnost vnímá týrání zvířat rozdílně, ale je třeba si uvědomit, že zvířata stejně jako lidé jsou schopna cítit bolest a utrpení, proto je potřeba dbát na jejich ochranu a péči o ně.

Z pohledu právní normy nelze podat jednotnou definici týrání zvířat. Týrání je tak spíše právní kategorií, která vyjadřuje zakázané způsoby zacházení se zvířaty ve vztahu k určitému místu a času (Večerek 2001, Chapouthier 2014).

V § 4 je stanoveno, co zákon považuje za týrání.

Za týrání zákon považuje:

- a) nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,
- b) podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo i jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům,
- c) z jiných než zdravotních důvodů (Jílek 1999),
 1. omezovat výživu zvířete včetně jeho napájení, nestanoví-li zvláštní předpis jinak,
 2. podávat zvířeti potravu obsahující příměsi nebo předměty, které mu způsobují bolest, utrpení nebo jej jinak poškozují,
 3. omezovat bez nutnosti svobodu pohybu nutnou pro zvíře určitého druhu, pokud by omezování způsobilo utrpení zvířete,

- d)** vydat slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcování,
- e)** podávat zvířeti dopingové látky a jiné látky poškozující organismus s cílem změnit jeho výkon nebo vzhled,
- f)** cvičit nebo zkoušet zvíře na jiném živém zvířeti, s výjimkou výcviku loveckého dravce,
- g)** provádět chirurgické zákroky za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete, a to i v případě, že by uvedené zákroky byly provedeny za použití prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod,
 - 1.** kupírovat uši, ničit hlasivky nebo používat jiných prostředků k omezení hlasitých projevů zvířat anebo z jiných než zdravotních důvodů amputovat drápy, zuby, jedové nebo pachové žlázy,
 - 2.** z jiných než zdravotních důvodů řezat paroží nebo jeho části ve vývojové fázi živé tkáně,
 - 3.** poškozovat kosti, svaly nebo nervy křídel ptáků starších 3 dnů tak, aby bylo zabráněno jejich létání,
- h)** používat podmětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat (Jílek 1999),
- i)** podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji, provádět krvavé zákroky, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou, za tyto zákroky se nepovažují paznehtářské a podkovářské úkony,
- j)** vyvolávat bezdůvodné nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,
- k)** chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,
- l)** zasahovat do průběhu porodu způsobem, který neodpovídá obtížnosti porodu, zvyšuje bolest anebo poškozují zdraví matky i mláďete,
- m)** zacházet se zvířaty, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání,

- n) používat k vázání nebo k jinému omezení pohybu zvířete prostředky, které zvířeti způsobují, anebo lze předpokládat, že budou způsobovat, poranění, bolest nebo jiné poškození zdraví (Jílek 1999),
- o) usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,
- p) překrmovat nebo krmit zvíře násilným způsobem, nejde-li o zákrok nezbytný k záchraně jeho života nebo zachování jeho zdraví,
- r) používat živá zvířata ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný,
- s) opustit zvíře s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat,
- t) při manipulaci s živými rybami zbavovat ryby šupin nebo ploutví, vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber nebo jim vtlačovat prsty do očnic anebo násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí, pokud se nejedná o výzkum a umělý chov ryb a nejde-li o postup stanovený zákonem rybářství a zákonem o ochraně přírody a krajiny,
- u) označovat zvíře vymrazováním s výjimkou ryb, a označovat zvíře výžehem, s výjimkou koní, stanoví-li tak zvláštní právní předpis,
- v) chovat zvíře způsobem nebo v prostorech, které jsou v rozporu se zvláštními právními předpisy,
- w) používat elektrický proud k omezení pohybu končetin nebo těla zvířete mimo použití elektrických ohradníků nebo přístrojů pro elektrické omračování a usmrcování zvířat anebo odchyt ryb podle zvláštního právního předpisu (Sbírka zákonů Česká republika 2008, Prchalová 2009, Jebavý 2012).

3.1 Pokusy na zvířatech

Pokus na zvířatech je definován jako jakékoli využití zvířat k pokusným účelům, které způsobuje bolest zvířete, vede také k úzkosti, utrpení, které může vyústit k trvalému poškození zdraví zvířete, může dojít k narušení jeho přirozeného způsobu života (Prchalová 2009). V důsledku provedených zákroků může dojít až ke smrti zvířete. Za pokus se považují i postupy, při kterých je používáno znecitlivění zvířete a zahrnujeme sem i aplikaci prostředků, které snižují bolest.

Naopak za pokus nepovažujeme veterinární, léčebné a preventivní úkony, ale také inseminaci, přenos embryí, porážení zvířat. Rozlišujeme dva druhy pokusů: Invazivní pokusy-operace, injekce, nucené přijímání látek, vystavení chemickým látkám, řezání,

leptání kůže, očí atd. Jedná se tedy o procesy, které narušují jedince fyzicky. Neinvazivní pokusy-jde o psychologické metody, mnohdy jde o zamezení přístupu potravy aj., při níž mohou zvířata také trpět i fyzicky (Rykovská 2006).

V České republice stejně jako ve světě se pro pokusy využívá velké množství zvířat, a to v obrovském měřítku (viz. Tab. 1). Například v Evropské unii se každý rok na pokusy využívá přes 12 milionů zvířat. Proto existují nejrůznější organizace na ochranu zvířat určených na pokusy, tyto organizace se snaží zabránit tomuto masivnímu zabíjení zvířat, na nichž jsou prováděny různé výzkumy. Snaží se najít alternativní postupy pro vědu (Müllerová 2013).

Zákon stanovuje, aby se pokusy na zvířatech prováděly jen tehdy, je-li jisté, že pokus povede k prospěchu pro lidstvo nebo bude mít alespoň přínos pro společnost (Doležal 2011). Ale pokusy na zvířatech prováděné za účelem zlepšení léčebných pokusů pro člověka mohou být velmi ošemetné, a to z toho důvodu, že lidský organismus není totožný se zvířecím.

Evropská unie se v současné době snaží vytvořit nové přísnější směrnice na ochranu zvířat určených pro vědecké účely, které mají být pro pokusná zvířata příznivější. Dodává, že zvířata mají právo na respektování jejich života, ale současně Evropská unie zmiňuje, že bez pokusů na zvířatech se neobejde. Nové směrnice dbají na dodržování pravidla, které udává, že pokud se testuje jedna látka v jednom státě EU, nesmějí probíhat stejné testy na zvířatech v jiném státě EU (Jebavý 2014).

Evropská komise klade důraz na zakázání testování na velkých opicích, mezi ně patří šimpanz, gorila a orangutan, čímž se snaží snížit počet zvířat určených na pokusy. Jedinou výjimkou by byl pokus na velkých opicích, který by souvisel se záchranou živočišného druhu, s vývojem léků, nebo při jakékoli epidemii, která by ohrožovala lidskou rasu.

V současné době neexistuje žádný zákon, který by zakázal využívání zvířat na výzkumy a pokusy, ale snaží se docílit toho, aby byla zvířata využívána pouze tehdy, pokud není jiné cesty.

Mezi hlavní zákazy pokusů na zvířatech ustanovené v zákonu patří:

1. Zákon zakazuje provádění pokusů na zvířatech za účelem vývoje nebo zkoušení zbraní, bojových látek nebo munice a k nim příslušných zařízení (§ 15 odst. 5).
2. Zakázáno je rovněž provádět na zvířatech pokusy za účelem vývoje nebo zkoušení kosmetických prostředků, jejich prototypů, ingrediencí nebo kombinací ingrediencí (§ 15 odst. 6).

3. Zakázáno je rovněž provádět pokusy na zvířeti, které je považováno za jedince zvláště chráněného druhu, nebo zvíře ohroženého druhu, s výjimkou výjimečného případu, kdy jsou pokusy prováděny v souladu s tímto zákonem a slouží

a) zoologickému badatelskému výzkumu sledujícím zachování tohoto zvláště chráněného druhu, nebo

b) biomedicínskému badatelskému výzkumu, za podmínky, že užití příslušného zvláště chráněného druhu je nezbytným předpokladem pro provedení daného výzkumu (§ 15 odst.7) (Sbírka zákonů Česká republika 2008, Prchalová 2009).

Osoba, která chová, dodává nebo používá pokusná zvířata, musí mít uděleno oprávnění k těmto činnostem. Pokusy mohou být prováděny pouze v předem schválených zařízeních. Navrhování pokusů a projektů pokusů mohou provádět pouze lékaři, veterinární lékaři a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním v oblasti biologických oborů, kteří absolvovali kurz odborné přípravy a získali osvědčení o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů (podle § 15d a § 15e zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, vydává ministerstvo, a to na dobu 7 let). Na základě tohoto osvědčení mohou tyto osoby provádět také pokusy na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat (Bártová 2014).

Proč ukončit pokusy na zvířatech?

Mezi hlavní body patří etické, sociální a hlavně vědecké důvody.

Vědecké důvody: Výsledky z dílčích pokusů jsou velmi nepřehledné a chaotické, poněvadž nejsou vhodné k využití jak na člověku, tak i na zvířatech, protože nemoci vyvolané uměle v laboratořích jsou mnohdy nereálné, nejsou stejné jako skutečné choroby (Jebavý 2007). Dále také kvůli tomu, že každý jedinec reaguje na daný podnět jinak, individuálně. Bolest, strach, stres ovlivňuje zvířata natolik, že mohou být tímto jevem ovlivněny výsledky výzkumu. Mezi etické důvody patří to, že zvířata stejně jako člověk touží po pocitu bezpečí, nechtějí být vystavována zbytečnému stresu, který vede k strádání. Proto je potřeba najít způsoby bádání bez využití zvířat. Výsledek bude prospěšný jak pro lidstvo tak i zvířectvo (Rykovská 2006).

Tab. 1: Zastoupení pokusných zvířat v jednotlivých letech v ČR

Druh zvířat	1994	1996	1998	2000	2002
Hmyzožravci	0	20	0	28	20
Letouni	0	300	100	10	806
Myš laboratorní	133 264	131 052	113 700	111 421	91 879
Potkan laboratorní	53 471	43 689	44 560	37 443	36 995
Morče domácí	14 182	14 528	13 330	9 669	8 448
Ostatní hlodavci	2 889	4 281	2 367	2 713	5 921
Králík domácí	9 357	9 314	12 132	9 974	7 770
Lidoopi	0	0	0	0	0
Opice	2	11	22	75	101
Poloopice	0	0	0	0	0
Pes domácí	1 395	257	390	248	233
Kočka domácí	310	31	27	24	23
Ostatní šelmy	22	9	39	18	23
Koně, osli	348	14	74	541	182
Prase domácí	6 288	2 163	7 122	2 685	1 384
Kozy a ovce	1 532	326	295	350	859
Skot	4 489	759	751	828	1 160
Jelenovití	0	58	40	76	67
Ostatní savci	319	38	172	25	0
Ptáci	175 570	16 903	28 613	77 472	38 805
Plazi	50	70	107	165	429
Obojživelníci	1 587	313	525	299	850
Ryby	154 453	14 073	8 372	11 633	42 810
Celkem	559 568	238 209	232 738	265 697	238 765

3.2 Zvířata jako potrava (hospodářská zvířata)

Zvířata, která žijí v zajetí, jsou označována jako hospodářská zvířata. Člověk je chová za účelem zisku, a to především k získávání jejich masa, mléka, vajec, vlny či kožešiny. Tato zvířata stejně jako kterákoli jiná zvířata jsou citlivá, vnímají bolest a strach.

Všechna tzv. hospodářská zvířata pochází z divoce žijících předků. Za nejstarší chovaná zvířata považujeme ovce nebo kozy. Chov zvířat jako zdroj potravy pro lidi byl v 18. -19. století výhradně provozován jen rodinnými farmami. Počátkem 19. století se začaly budovat mnohem větší chovy, a také jatka. Díky tomu došlo k masivnímu nárůstu chovaných zvířat ve velkochovech, k tomuto rozvoji nejprve došlo ve vyspělých zemích, jako jsou USA a Velká Británie, postupně se velkochovy dostaly i do všech zemí Evropy. Sice se tato doba nedá srovnat s dobou dnešní, ale už tehdy zvířata začala strádat, kvůli nevyhovujícím podmínkám, což vedlo k jejich utrpení, k tomu také přispívala skutečnost, že neexistovaly žádné zákony, které by chránily hospodářská zvířata (Müllerová 2013).

Tzv. průmyslové velkochovy hospodářských zvířat u nás začaly vznikat po 2. světové válce, kdy došlo ke zvýšení poptávky po produktech živočišné výroby. Hlavním následkem zvyšování poptávky je prosazování výroby levných potravin. Proto zemědělci přestali dbát na kvalitu výrobku, ale stále více dbali na kvantitu, aby uspokojili co nejvíce spotřebitelů. Chovy po desítkách, stovkách či tisících kusů zvířat jsou umožněny díky moderní technice a vyspělým krmivům, dosahuje se tak vysoké produkce s nízkými náklady a s minimálním využitím lidské práce (Nadace na ochranu zvířat 2006). Je zajímavé, že lidé dříve nepotřebovali ke svému životu takové velké množství masa a jiných živočišných produktů, základem jejich stravy byla převážně zelenina a obilniny.

Aby se zvýšila produktivita chovů, byla zvířata natlačena do co nejmenších prostorů a šlechtěna tak, aby dávala co nejvíce mléka, masa nebo vajec. Lidé často přestali respektovat základní potřeby zvířat v zájmových chovech a nakládají s nimi spíše jako s výrobními stroji.

V České republice je chováno a každoročně zabito přes 150 milionů hospodářských zvířat (nejvíce však kuřat). Ve světě je to ročně kolem 55 miliard zvířat, tedy téměř 8 krát více, než je celkové množství obyvatel této planety (Rykovská 2006).

Hlavní problémy ve velkochovech:

1. Natěsnění zvířat v přeplněných prostorech: Zvířata stejně jako lidé potřebují určitý prostor ke svému životu, aby se mohla chovat přirozeně podle svých pudů. Důsledkem života v těchto stísněných prostorech může být i zvýšená agresivita zvířat, která pak ubližují ostatním jedincům, ale i sama sobě. Tento závažný problém se týká téměř všech druhů hospodářských zvířat, jak kuřat chovaných pro maso, tak i slepic chovaných pro vejce, prasat, krav i ovcí a koz. Dalším negativním jevem v tomto chovu je rychlý přenos chorob.

2. Nepřirozené uspořádání zvířat: Což způsobuje, že například kuřata chována ve skupinách někdy po tisících až desetitisících nejsou schopna vytvářet malá hejna, která by tvořila v přírodních podmínkách (Voslářová 2007). Kuřata jsou často frustrována. Dalším příkladem jsou prasnice zvyklé v přírodě žít ve vzájemné interakci s ostatními jedinci stejného druhu, jenže ve velkochovech jsou samostatně držena v ocelových boxech, kde se nemohou příliš pohybovat.

3. Nevyhovující prostředí: Zemědělské prostředí v žádném případě nevytváří pro zvířata chovaná v zajetí podmínky alespoň trochu připomínající prostředí přirozené. Slepice si nemohou vytvořit hnízda, protože jsou uzavřena v těsných klecích. Krávy a prasata mají nevyhovující podestýlku, takže trpí chronickým nepohodlím, které může vést ke zraněním (záněty končetin, kulhání).

4. Bolestivé zákroky: Zvířata chovaná v těsných prostorech se chovají agresivně, jak již bylo řečeno, aby si navzájem neublížovala, bývají jim uřezávány ocasy a řezáky, broušeny rohy, zkracovány zobáky (Rykovská 2006). Kromě toho kanečci a jiní samečci bývají kastrováni. Velká řada těchto zákroků je prováděna bez jakýkoliv anestetik.

5. Šlechtění a klonování: Hlavním cílem těchto procedur je rychlejší růst zvířat, větší doживost i snůška. Pro zvířata to má drtivý dopad, především na jejich zdraví, řada z nich je doháněna až na samý okraj svých fyzických sil. Například krávy rodí nepřirozeně velké telata, proto mnoho krav musí rodit císařských řezem.

6. Održení mláďat od matek: Mláďata jsou od svých matek téměř několik hodin až dní po porodu odstavena. Což je velmi stresující zážitek jak pro matku, tak i pro mládě.

7. Převrava: Každý rok jsou transportovány miliony zvířat. Často jsou převážena na velké vzdálenosti, cesty mohou trvat až několik desítek hodin, ale i dní nebo týdnů. Zvířata jsou přepravována v omezených stísněných prostorech, trpí zimou nebo naopak horkem, nedostatkem vody a jídla, celkově dochází k jejich vyčerpání. Často při transportu zemře velká část zvířat, která nejsou schopna přežít takové podmínky, několik z nich je také ušlapáno ostatními zvířaty.

8. Porážka: U zvířat zabíjených ve velkochovech je nemožné zaručit rychlou a bezbolestnou smrt. Zvířata by měla být nejdříve omráčena jateční pistolí nebo elektrickým proudem, poté je jim podříznuto hrdlo a dojde k vykrvácení, k usmrcení musí dojít hned po omráčení. Někdy je zvíře nedostatečně omráčeno a při vykrvácení se může probírat, což má za následek bolesti a stres (Voslářová 2007).

Hospodářská zvířata chovaná za účelem výroby potravin

1. Kuřata chovaná na maso

Většina kuřat bývá chována ve velkých halách, kde jsou namačkána na sebe. Prostředí, kde žijí, je velmi nevyhovující a prašné.

Kuřata jsou stále více šlechtěna tak, aby za krátký čas nabyla, co největší možnou hmotnost, především ve svalech. Toto šlechtění kuřat můžeme přirovnat k příkladu, kdy by desetileté dítě vážilo 150 kg a měřilo přes dva metry. Mladá nedozrálá kuřata již v pouhých 5-6 týdnech váží tolik, kolik by vážila v 15-18 týdnech přirozeného života. Rychlý nárůst jejich těl má dopad na jejich kosti, plíce a především srdce. Mnohé z nich tento nápor nevydrží. Některá trpí již od malička deformací nohou a nejsou schopna se dostat ani ke krmivu a vodě, což vede k jejich smrti. Ta, která přežijí výkrm, putují na jatka. V dnešní době na moderních jatkách je zabito přes 8 000-10 000 kuřat za hodinu, s takovým množstvím nelze zajistit humánní podmínky (Rykovská 2006).

Etičtější způsob chovu kuřat je chov s volným výběhem jim přirozeného prostředí, kde se budou cítit mnohem lépe než ve velkých přeplněných halách a budou zde postupně růst bez genetických úprav.

2. Slepice chované pro vejce

Pro slepice je přirozené instinktivní chování, proto se shromažďují v malých skupinách, kde hlavou tohoto hejna je kohout. Jejich vztahy jsou hierarchické a podle toho se k sobě také chovají. Hlavním potřebou slepic je snášet vajíčka do hnízda, které si sami vytvoří. Slepice chované pro snůšku jsou uzavřeny ve velkých halách, kde si své hnízdo nemohou vytvořit, slepice nemohou uspokojit své potřeby, což vede k jejich deprivaci a stresu. Většina nosnic snese za rok 300 vajec, což je dvakrát více než před 50 lety (Rykovská 2006).

Slepice, které snášejí vajíčka, jsou umístěny do tzv. bateriových klecí, které jsou velké zhruba jako A4 papíru. Slepice se nemohou pohybovat, nemohou roztáhnout křídla a často mají problémy s nohama. Nejproduktivnější období snášení u slepic je léto, proto je v hale vytvořeno umělé světlo, aby slepice snášely co nejčastěji (Voslářová 2007). To vede k vyčerpání slepic a po čase snášejí mnohem méně. Takové slepice jsou ekonomicky nevýhodné, proto jsou určeny na porážku.

Alternativním chovem u slepic je volný výběh do prostředí, kde si mohou slepice vytvořit hnízda, což znamená, že budou mít dostatek podestýlky, kde budou v klidu bez stresu snášet vajíčka. Zvířata se v takovém prostředí mohou chovat přirozeně.

3. Prasata

Prasata patří mezi velmi inteligentní zvířata. Prasnice jako jakékoli jiné samice mají přirozený instinkt si tvořit hnízda, do nichž rodí svá mláďata. Tyto všechny pudové činnosti v chovných stanicích provádět nemohou.

Chovné prasnice jsou uzavřeny v ocelových klecích, jsou určeny k tomu, aby rodily selata. Prasnice porodí 9-10 selat přibližně každých 140 dní (Rykovská 2006). Samice jsou od svých selat odděleny kovovými mřížemi tak, že selata mohou od své matky pouze pít mateřské mléko, žádný jiný kontakt u nich není přípustný, aby náhodou samice svá mláďata nezalehla. Po čase produkce selat klesá a samice jsou odkázány na jatka. Pokud prasata dosáhnou 5-6 měsíce jsou určeny na jatka.

Alternativním způsobem chovu stejně jako u jiných hospodářských zvířat je volný výběh do prostranství, kde by měla prasata dostatek prostoru pro vykonávání svých potřeb.

4. Krávy chované na produkci mléka

Dojnice jsou geneticky vyšlechtěny tak, aby vyprodukovaly co největší množství mléka. Jsou schopné vytvářet 40 a více litrů za den. Pro přirovnání energetická náročnost tvorby mléka je, jako by se člověk každý den účastnil maratonského běhu. Krávy jsou často vyčerpané, projevují se u nich choroby, jako je zánět vemene, který je u nich velmi častý, ale také bolestivé kulhání.

Aby byla produkce mléka co největší, krávy jsou neustále v březí. Po své třetí až čtvrté laktaci jsou krávy poslány na jatka, protože jsou už velmi vyčerpané, vyhublé, neplodné, normálně by se dožily okolo dvaceti let (Rykovská 2006). Tur domácí chovaný v kravínech se téměř za celý svůj život na pastvu ani nedostane.

Přijatelnou alternativou chovu krav je jen jediná cesta. Přestat krávy vyšlechtovat, nechat je žít ve volném prostředí a odebírat jen takové množství mléka, které jsou krávy schopné vytvořit, žádné umělé přípravky. Je potřeba chovat tento druh hospodářských zvířat na vhodné podestýlce a telata dokrmovat vhodnými krmivy.

Existují i alternativy, jak chovat hospodářská zvířata humánněji, jenže tyto metody jsou nákladnější a bohužel v současné době spotřebitelé kladou důraz spíše na co největší množství za málo peněz. Změnit se to dá, ale musela by se změnit společnost spotřebitelů. Mezi tyto alternativy patří ekologické zemědělství, které na rozdíl od zemědělství průmyslového klade důraz na základní podmínky pro život zvířat, snaží se jim poskytnout vhodné životní prostředí a uspokojit jejich potřeby. Zvířata jsou chována v prostředí s venkovními výběhy pastvy, ve stájích mají dostatek prostoru, dostatek kvalitní

podestýlky a především se dostávají do kontaktu s ostatními zvířaty. Zvířata jsou krmena jen přirozenými krmivy.

Velké množství zvířat zkonsumuje obrovské množství krmiva, které by mohlo nakrmit větší množství lidí. V dnešní době dochází spíše k přeměně rostlinné potravy (obilí) na živočišnou (maso, mléko, vejce), což není příliš přínosné. Kdyby lidé změnili svůj jídelníček, a konzumovali by více zeleniny a obilí, nepotřebovali by takové velké množství živočišných produktů (Müllerová 2013). Zemědělci by nemuseli dbát na velkou produkci masa, mléka a vajec a mohli by se zaměřit na etičtější ustájení zvířat a poté humánnější zabíjení zvířat. Díky čemuž by existovalo více ekologických zemědělství.

Hlavním bodem pro odstranění průmyslových zemědělství by mohla být poptávka ze strany spotřebitelů po bioproduktech, tím se produkty průmyslové vymytí a hospodářská zvířata budou konečně žít ve vyhovujících podmínkách.

3.3 Zvířata jako domácí mazlíčci

Na rozdíl od zvířat hospodářských a pokusných žijí domácí zvířata v naprosto odlišných prostředích. V dnešní společnosti mají domácí mazlíčci své jedinečné postavení (Chapouthier 2013). Zvířata se jako společníci lidí objevovala už v minulosti, ale v současnosti jsou vnímána jako součást rodiny, jsou personifikována (slaví se jejich narozeniny a jsou pohřbívána na zvířecích hřbitovech). Lidé si je přivlastnili natolik, že s nimi komunikují, tráví s nimi veškerý čas atd.

Problém u domácích mazlíčků nastává v okamžiku, kdy člověk násilně chová zvíře v prostředí, které není uzpůsobeno jeho přirozeným požadavkům na život. Typickým příkladem je chování zvířat v domácnosti nebo v prostorech například klece, terária, akvária, které vedou k omezení jejich potřeb, nemají možnost pohybu. Vlivem nejen těchto podmínek, ale i vlivem nesprávné výživy mohou u zvířete nastat poruchy, jako jsou tloustnutí, poruchy pohybového aparátu, poruchy reprodukce.

Některá zvířata jsou šlechtěna, aby vypadala podle požadavků majitele (velikost, tělesná hmotnost, barva a délka srsti, bezchlupost). Dále je upravován jejich vzhled kupírováním ušních boltců a ocasů, odstraňováním pachových žláz, což způsobuje zvířatům utrpení.

Jev komercializace chovu zájmových zvířat popisuje, jak se z chovu zvířecích miláčků stal velmi ziskový byznys, poněvadž jsou majitelé ochotni za své mazlíčky utratit nehoráznou cenu, jen aby měli tu nejlepší péči a nejlepší druh krmiva (Müllerová 2013).

Mnohdy je tato záliba ovlivněna módními trendy doby, kdy jsou zvířata navlékána do nejrůznějších oblečků. Majitelé to neprovádí proto, aby zvíře uchránili před zimou, ale jen kvůli módě. Dalším výstřelkem doby je lakování drápků, barvení srsti, přehnané umývání zvířete, což může vést ke ztrátě specifických prvků, které má zvíře vytvořené, jako je například ochranný povlak před nízkými teplotami. To vše pro zvíře není přirozené, a proto vede k jeho trápení a strádání.

Nelze říci, že tento prvek patří mezi typické týrání zvířat, ale určitě to pro zvíře není příjemné spíše naopak.

3.4 Veřejná vystupování zvířat

Zvířata jsou využívána také pro zabavení lidí, velká řada z nich platí za obveselení na úkor utrpení zvířat. Mezi zábavnou produkcí se cvičenými zvířaty patří zejména cirkusové manéže, delfinária, tančící medvědi aj. Kruté zábavy jsou založeny na dráždění, využívání až zneužívání zvířat pro potěšení lidí.

V průběhu času se velkou část těchto zábav podařilo odstranit, až na výjimky jako jsou cirkusy, i když byla podána velká množství stížností, aby byly cirkusy provozovány bez zvířat, neuspěly.

Provozovatelé uskutečňují své zábavné pořady v nejrůznějších městech, kam jsou zvířata plahočena na velké vzdálenosti. Zvířata v cirkusech jsou často nucena k nepřírodným úkonům, mnohdy za použití ne příliš příjemných metod, jako jsou elektrické šoky. Při drezúře bývají podávány zvířatům léky, drogy, díky čemuž jsou zvířata povolná a lehce manipulovatelná. Šelmám bývají odstraněny zuby a zastřihávány drápy, aby nezranily krotitele při představení. Zvířata jsou často ve stresu a mají strach z drezúry. Mnohdy to vše vyústí až v duševní poruchy, například sloni a medvědi trpí zochózami neboli mentálním postižením zvířat, které se projevuje přešlapáváním, kýváním hlavou a agresivitou. Stará nepotřebná zvířata putují buď do zoologických zahrad, nebo v tom horším případě do pokusných laboratoří (Práva zvířat 2000). V současné době dochází k poklesu cirkusů se zvířaty, spíše jsou oblíbeny cirkusy s akrobaty, žongléry, klauny a kouzelníky.

Mezi další veřejné vystupování zvířat patří zoologické zahrady. V minulosti zoologické zahrady vznikaly pro pobavení lidí, zpočátku se jednalo o tzv. zvěřince, které byly vybudovány především v Římě. Shromažďovala se exotická divoká zvířata, která byla vystavována v arénách, kde bojovala proti sobě nebo proti lidem.

První zoo dnešního typu začaly vznikat až v 18. století. Tehdy nebyla tato zařízení uzpůsobena chovu řady zvířat, která strádala kvůli nedostatku prostoru, kvůli odlišným klimatickým podmínkám, proto velká část z nich předčasně umírala z důvodu nedostatku znalostí chovatelů o exotických neznámých zvířatech.

Zlomem v historii zoo byly názory Carla Hagenbecka, který ve své knize píše: *„Hlavní přitažlivostí zamýšleného zoologického parku by mělo být ubytování zvířat... Chtěl jsem milovníkům zvířat na velkém praktickém a trvalém případě ukázati, že není naprosto nutné zařizovati přepychové budovy a veliká zařízení výtopná, aby byla zvířata udržena při životě a zdraví, nýbrž že pobyt ve volném vzduchu a přivyknutí podnebí poskytují daleko lepší záruku pro zdar zvířat“* (Müllerová 2013). Hagenbeck tedy prosazoval názor, že by zvířata neměla žít v uzavřených klecích, ale naopak by měla pobíhat ve volném prostranství, která jsou velmi podobná jejich přirozenému prostředí. Také prosazoval, že místo mříží by bylo lepší vytvořit vodní nebo podzemní příkopy. Sám vybudoval svou vlastní zoologickou zahradu jménem Tierparadise, která se nachází v Hamburku (Müllerová 2013).

Až od poloviny 20. století je kladen důraz na nároky zvířat, velká množství zoologických zahrad své prostory přestavilo podle potřeb zvířat, i když mají tyto zahrady stále poznávací a výchovně-vzdělávací funkci, od jejich počátku se velmi změnilo. Na první místo je postaveno především pohodlí a zdraví jedince, expozice se snaží vytvořit podobné prostředí zvířat, jako jsou ve volné přírodě. Hlavní úlohou zoo je, jak už bylo zmíněno, vzdělávací funkce, dále pak vědecká práce na živých zvířatech, ochrana ohrožených druhů zvířat a přírody, ale také zajišťování odpočinku a oddechu návštěvníků zoo (Müllerová 2013).

I když jsou zoologické zahrady v současnosti velmi vyspělé a informované o potřebách zvířat, velká část z nich stále tyto zásady nedodrжуje, což může vést k utrpení zvířat. Tyto zařízení se snaží vytvořit co nejatraktivnější prostředí, proto neustále navyšuje kapacitu nových méně známých exotických zvířat, čímž se snaží nalákat velké množství zákazníků. Je třeba, aby zoo spíše investovaly do nevyhovujících výběhů stávajících zvířat namísto toho, aby nakupovaly další zvířata, pro které musí budovat velmi nákladné stavby. Další velmi důležitou roli zde hraje také poptávka lidí. Člověk by měl zdůraznit, že mu

nejde o to, aby viděl co nejvíce zvířat, ale o to aby viděl zvířata ve vyhovujících podmínkách. Zvířata, která nestrádají a cítí se dobře i v prostředí, které jim není přirozené.

3.5 Volně žijící zvířata

I když se mohou volně žijící zvířata pohybovat v přírodě bez omezení, stále jsou ovlivňována lidskou činností, jako je například odlesňování. V minulosti byla volně žijící zvířata vnímána jako zdroj potravy a také jako zdroj materiálů pro výrobu oděvů, obydlí a nástrojů. Lov byl neodlučitelnou součástí tehdejšího života lidí. Avšak lidé zvěř neustále ovlivňovali tím, že měnili jejich podmínky na život. Postupem času byl lov zvěře přetvářen potřebami zemědělství, záměrně byla zabita zvěř, která ničila úrodu nebo snižovala počty „užitkových“ jedinců. Což u nás vedlo k úplnému vyhubení Medvěda hnědého (1887 na Moravě), Vlka obecného (1914 na Moravě), Rysa ostrovida (1891) a Kočky divoké (1928 v Čechách) (Rykovská 2006). Tato zvířata se u nás dnes objevují jen zřídka kdy, občas se k nám zatoulají z jiných sousedních zemí.

Každý druh zvířat vnímá změny prostředí individuálně, záleží na jejich přizpůsobivosti. Jak již bylo zmíněno, na našem území došlo k odlesňování a zástavbě krajiny, což vedlo k vyhubení velkých šelem a savců. I když jsou tato zvířata dnes na našem území chráněna, dostatek prostředí, ve kterém by mohla žít a rozmnožovat se, se neustále zmenšuje (Rykovská 2006, Prchalová 2009).

Tento problém byl jen z části vyřešen velkoplošnými chráněnými územími neboli národními parky a chráněnými krajinnými oblastmi, jež poskytují určitý prostor pro život zvěře. Bohužel ani zde nejsou zvířata chráněna, stávají se kořistí pytláků. Jde tedy o ilegální chycení zvířat bez jakýchkoliv etických zásad, využívající k lovu moderní techniky. Jejich hlavním cílem je zisk z prodaného masa. Existuje řada organizací, které chrání ohrožené biotopy, druhy rostlin a živočichy, mezi ně patří Natura 2000, dále Program péče o krajinu, Revitalizace říčních systémů, Program obnovy venkova (Prchalová 2009).

4. Mezinárodní úmluva CITES

Podle statistik patří obchodování s volně žijícími zvířaty mezi druhou nejzávažnější příčinu vymírání druhů. Obchodování se vzácnými exotickými zvířaty je pro překupníky velmi výnosné, za odchyt těchto zvířat dostanou obrovskou finanční odměnu. Jedná se o ilegální pašování zvířat, které je nezákonné a mnohdy srovnatelné s výnosy z obchodu s drogami či zbraněmi (Müllerová 2013).

Převoz zvířat je mnohdy velmi krutý, překupníci se snaží zvířata, celá hejna nebo skupiny skrýt před celní kontrolou. Zvířata jsou transportována na velké vzdálenosti, bez napájení, bez potravy a bez možnosti pohybu. Pašování probíhá v důmyslných úkrytech pro zvířata v dvojitéch dnech kufru, transportních bednách, uvnitř dopravního prostředku. Při zjištění a odhalení převážených zvířat se celníkům naskýtá pohled na polomrtvá zvířata, přidušené papoušky v pet-láhvích či želvy omotané páskou, aby svými drápy nedělaly hluk. Velká část kurýrů počítá se ztrátami zvířat při převozu, proto odchytne více ohrožených zvířat, aby se ke kupci dostala alespoň část živých. Chovatelé samozřejmě raději zaplatí za zdravého jedince než za polomrtvého (Müllerová 2013).

Tímto nelegálním obchodem se zabývá Washingtonská úmluva, z roku 1973, neboli CITES, která koriguje mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat, rostlin a výrobků z nich. Tato úmluva stanovila určitá pravidla a dohlíží na nelegální převoz, při němž dochází k týrání zvířat.

CITES je mezinárodně užívaná zkratka Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Někdy se využívá název Washingtonská úmluva podle místa, kde došlo k podpisu.

Československo podepsalo úmluvu 28. února 1992 jako 114. stát a v platnost vstoupila 28. května 1992. Později Česká republika převzala povinnosti vyplývající z úmluvy dne 1. ledna 1993. Dnes je součástí této úmluvy 179 zemí, z toho všech 28 členských států EU (Klouček 2013).

Od začátku 60. let minulého století vzniká snaha na mezinárodní úrovni rozebírat otázky regulace nadměrného využívání přírodních zdrojů živočišného a rostlinného původu za účelem uspokojování soukromých potřeb člověka (Müllerová 2013). Zároveň se zabývají prvky jako je ochrana přírody, zajištění welfare zvířat (při přepravě, na burzách, v soukromých chovech nebo v kamenných obchodech). Na počátku 21. století se mezinárodní obchod s volně žijícími zvířaty rozvinul natolik, že se jedná o druhou

nejzávažnější příčinu ubývání druhů na naší planetě, a to hned za ničením přirozených stanovišť.

Regulace ochrany ohrožených druhů volně žijících živočichů usměrňováním obchodu s nimi je obsahem Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (Müllerová 2013). Obsah úmluvy vytváří zásady, jimiž se musí řídit všechny smluvní strany při mezinárodním obchodu s tzv. exempláři CITES.

Hlavním cílem CITES je vytvořit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby došlo k ochraně ohrožených druhů fauny a flóry před úplným vyhubením. Úmluva kontroluje hlavně obchod se živočichy ohrožených druhů pocházející z volné přírody, avšak zabývá se také obchodem s živočichy odchovanými v zajetí nebo rostlinami ohrožených druhů, které vypěstuje člověk. Úmluva však nezahrnuje zvířata domestikovaná a kulturní rostliny (Klouček 2013). Za největší dovozce produktů z volné přírody považujeme vyspělé země, jako jsou země Evropské unie, USA, Čína, Japonsko a Austrálie. Obchodují nejen s živými a mrtvými zvířaty a rostlinami, ale i s výrobky z nich, např. kožešinové zboží, exotické suvenýry. K nejčastějším výrobkům, které obchodníci pašují, patří kůže plazů, slonovina, kožešiny kočkovitých šelem, rohy nosorožců, žlučníky medvědů, obchod s primáty, exotičtí ptáci, tropické ryby, kaviár, mušle, orchideje a plno dalších.

Úmluva CITES patří mezi nejvýznamnější složky světové strategie ochrany přírody, je velmi silně podporována významnými mezinárodními ochranářskými nevládními organizacemi jako je WWF (Světový fond pro přírodu), a UICN (Světový svaz ochrany přírody) (Cites 2008). Tato úmluva vypracovala celosvětový komplex, který kontroluje mezinárodní obchod s ohroženými živočichy a planými rostlinami, a to díky povolení, které musí mít každá mezinárodní zásilka příslušných organismů a výrobků z nich. Tato povolení jinak označována jako „CITES permity“, jsou vydávána výkonnými orgány jednotlivých stran a jsou monitorována celními kontrolami všech zemí CITES. Povolení může být poskytnuto pouze tehdy, pokud příslušný vědecký orgán určí, že odběrem rostliny nebo zvířete z přírody nenastane ohrožení druhu vyhubením. CITES permit je tedy dokladem o tom, že převážení zvířete nebo rostliny je v souladu s ochranou přírody (Klouček 2013).

V současné době CITES chrání více než 5 000 druhů zvířat a okolo 29 000 druhů rostlin.

5. Koutky živé přírody

Chov zvířat ve škole může dětem napomoci při navázání vztahu se zvířaty a vzájemné interakci. Vytvoření zookoutku může být také přínosné pro děti, které nemohou mít zvíře doma, ale touží po něm. Na druhou stranu je nepopíratelné, že celá řada škol nemá vyhovující podmínky pro chov zvířat. Proto je velice důležité při rozhodování, zda zookoutky vytvořit nebo ne, promyslet, jestli mohou školy vytvořit vhodné prostředí pro zvířata, jestli lze zaručit, že se žáci dostanou do kontaktu se zvířetem pouze pod dohledem učitele. Další důležitá otázka, kterou si musí školy položit, je, zda poskytne finanční prostředky pro chov zvířat, je třeba také počítat s veterinárními náklady. Dále také musí škola počítat s tím, že je třeba se o zvíře starat i o víkendech a prázdninách (Rykovská 2006). Také je velice podstatné brát ohled na bezpečnost a ochranu dětí, to se týká nemocí přenosných na člověka nebo alergické reakce na peří nebo srst. Jestliže je škola schopná se vypořádat se všemi těmito důležitými body, další zásadní otázkou je výběr vhodných zvířat.

Ze savců lze doporučit druh, který je menší a krátkověký a je méně náročný na prostor. Mezi ně řadíme hlavně křečky, pískomily, činčily či bílé myši. Problém nastává u morčat, samice jsou dlouho v březí a neustálý kontakt s dětmi, může samicím ublížit. Do zookoutků nejsou vhodné především ptáci, nejsou příliš mazliví a nemají rádi tělesný kontakt s člověkem. Chov plazů je v současné době velice oblíbený. Přijatelný plaz pro začátečníky je například gekončík noční, výhodou tohoto tvora je, že nekouše a může být nějakou dobu bez svícení, i přes víkend, což je pro školu ideální, nevýhodou může být krmení, gekončík se živí živými cvrčky (Rykovská 2006). Dalšími vhodnými živočichy mohou být rybičky, které jsou chovány v akváriu. Na plánování, co do akvária zasadit, se mohou podílet i děti, což je donutí přemýšlet o ekologii ekosystému. Po zasazení a ustálení rostlin v akváriu do něho mohou být vpuštěny rybky, nejvhodnější jsou paví očka, zebříčky a mečovky (Rykovská 2006), které mohou děti zaujmout svou pestrostí. U chovu ryb ve školním prostředí je velice důležité dbát na hygienu, ve třídě s dětmi může dojít k překrmování a následně zakalení akvária, což způsobuje úhyn ryb.

Za nejméně náročné živočichy považujeme bezobratlé, například strašilky nebo pakobylky (demonstrace biologického jevu mimikry), jejich krmení není nějak náročné, živí se listy maliníku a ostružiníku nebo ibišku, tuto jejich obživu není náročné shánět. K dalším oblíbeným zvířátkům ve školách patří obrovští suchozemští plži rodu *Achatina* (Obr. 1) (Rykovská 2006).

Školy by si měly vybírat především ta zvířata, která nejsou krmena živou potravou, u některých dětí pozorujících zvířata požírat jiné živé tvory může být tento zážitek traumatizující.

Pokud není škola schopna vytvořit optimální podmínky pro chov zvířat, je nutné se chovu vzdát. Vztah dětí a zvířat je možné rozvíjet i jinými způsoby. Žáci mohou navštívit nejrůznější chovatelské zařízení, jako jsou zoologické zahrady, ekofarmy nebo mohou pozorovat zvířata ve volné přírodě během procházky nebo na školních výletech.

Zvíře je jedním z mnoha činitelů ovlivňujících proces lidské socializace. Žáci si pomocí zvířete uvědomují své okolí. Dítě, které má problémy s mezilidskou komunikací, problémy s navázáním kontaktu se zvířetem většinou nemá. Napomáhá tomu i fakt, že zvíře (myšleno osrstěné) je pro dítě příjemné na dotyk a nic po něm nevyžaduje, a pokud je zvíře dostatečně trpělivé a mazlivé, nechá se od dítěte hladit. Zvíře se tak může stát sociálním prostředkem vytvářející sociální kontakt. Dalším důležitým prvkem může být i učení k odpovědnosti. Soužití žáků a zvířete přináší učení se empatii. Pokud se dítě naučí vžít do jiného živého tvora, pak se může také lépe vcítit do jiných dětí a dospělých.

Proto jsou koutky živé přírody v současné době velmi oblíbené a pro žáky velmi přínosné, pomalu se začínají ve školním prostředí rozrůstat. Žáci prostřednictvím zvířat trénují svou kompetenci, fyzickou aktivitu a snáze navazují a udržují sociální kontakty.

Obr. 1: Plž rodu *Achatina* (Krucká 2010)

Praktická část II:

6. Pedagogický průzkum (dotazník)

Dotazník byl zaměřen na informovanost žáků základních škol o legislativě ochrany zvířat. Dále také na koutky živé přírody, zda koutky živé přírody školy vytvářejí nebo ne. Dotazníky byly rozdány do třech základních škol: základní škola Velehrad, základní škola Kunovice, základní škola T. G. Masaryka Uherské Hradiště. Celkově jsem rozdala 245 dotazníků, z toho na základní školu Velehrad 67 dotazníků, na základní školu Kunovice 90 dotazníků a na základní školu Uherské Hradiště 88 dotazníků. Návratnost čítala 89%. Dotazníkové šetření jsem zaměřila na 2. stupeň, tedy 6. ročník, 7. ročník, 8. ročník a 9. ročník. Dotazníky byly anonymní. (viz. příloha Dotazník).

V rámci svého výzkumu jsem položila tyto otázky:

- Učili jste se ve škole o zákonech, které chrání zvířata před týráním?
- Víte, že bylo zvíře v minulosti bráno jako věc?
- Víte, že je zvíře podle nového zákona ustanoveno jako živý tvor?
- Slyšeli jste někdy o úmluvě CITES, která chrání ohrožená zvířata?
- Slyšeli jste někdy o případech týraných zvířat?
- Kde jste o těchto případech slyšeli?

Koutky živé přírody:

- Máte/měli jste ve škole nějaké zvíře, o které se staráte/starali jste se?
- Pokud ano, o jaké zvíře se staráte/starali jste se?
- Pokud ne, chtěli byste mít ve škole zvíře, o které byste se starali?
- O jaké zvíře byste se chtěli ve škole starat?

6.1 Výsledky pedagogického průzkumu

Z pedagogického průzkumu vyplývá, že 16% dotazovaných žáků se učilo na základní škole o některých zákonech na ochranu zvířat, 84% procent žáků o těchto zákonech vůbec neslyšelo. Informaci, že zvíře bylo v minulosti bráno jako věc, zná 47% žáků, a 53% žáků tyto fakta neznají. Většina žáků na základní škole (tedy 88%) ví o zákonu, díky kterému je zvíře bráno jako živý tvor. Více než tři čtvrtiny dotazovaných žáků (84%) nezná mezinárodní úmluvu Cites. Nikdy se s ní nesetkali a netuší, čím se tato organizace zabývá.

Všichni dotazovaní žáci někdy slyšeli o případech týraných zvířat. O těchto případech slyšeli převážně z televize (59%), některá část z nich tyto informace našla na internetu (34%), zbylá část čerpala informace z jiných zdrojů.

Celkově lze říci, že studenti na základních školách o legislativě ochrany zvířat nemají příliš informací, proto jsem níže navrhla několik aktivit pro žáky, díky kterým by si své vědomosti ucelili a získali nové znalosti a dovednosti.

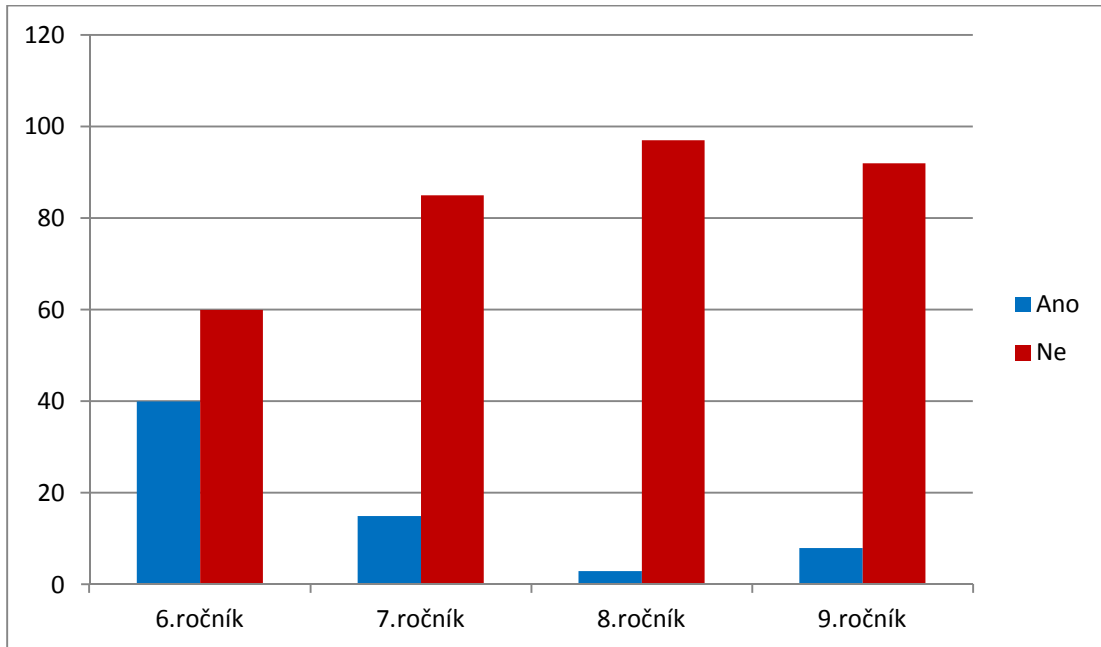
Koutky živé přírody:

Zhruba 69% žáků se o žádné zvíře ve škole nikdy nestaralo. Zato 31% žáků má zkušenosti s pečováním o zvíře ve škole. Nejčastěji se žáci na školách starají buď o křečka, nebo o rybičky. Polovina dotazovaných žáků by se chtěla o nějaké zvíře starat, polovina žáků by zvíře ve třídě nechtěla. Záleží na učiteli a na žácích, zda si zvíře pořídí či nikoli. Přesto se koutky živé přírody doporučují. Kontakt žáků se zvířetem vede k lepším kompetencím a díky němu jsou žáci schopni interakce a empatie. Studenti, kteří nemají zkušenosti se staráním se o zvíře ve škole, by se nejvíce chtěli starat o křečka (49%) a rybičky (51%). Další zvířata, o které by se žáci chtěli ve škole starat: králík, morče, papoušek a činčila.

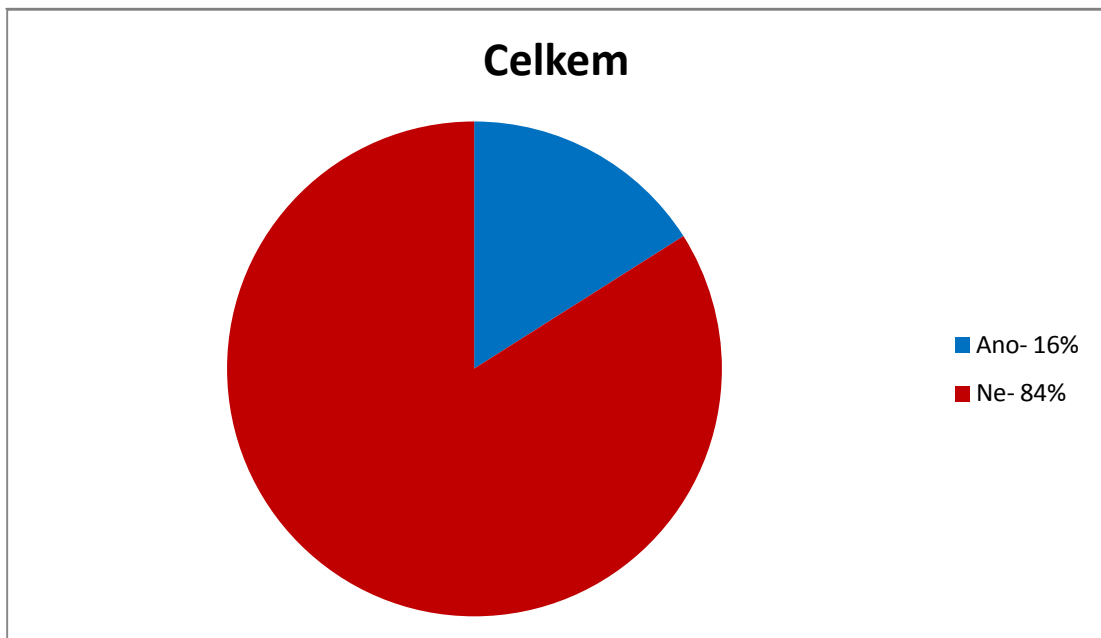
6.2 Grafické vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Učili jste se ve škole o zákonech, které chrání zvířata před týráním?

Graf 1. Otázka č. 1, Jednotlivé třídy

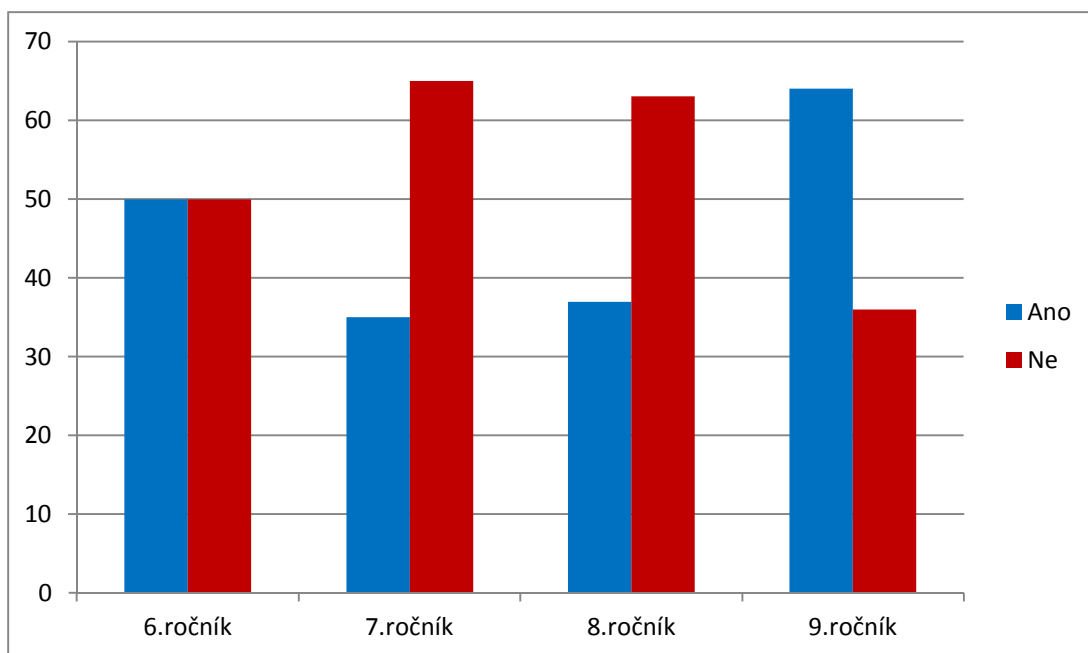

Graf 2. Otázka č. 1, Celkem

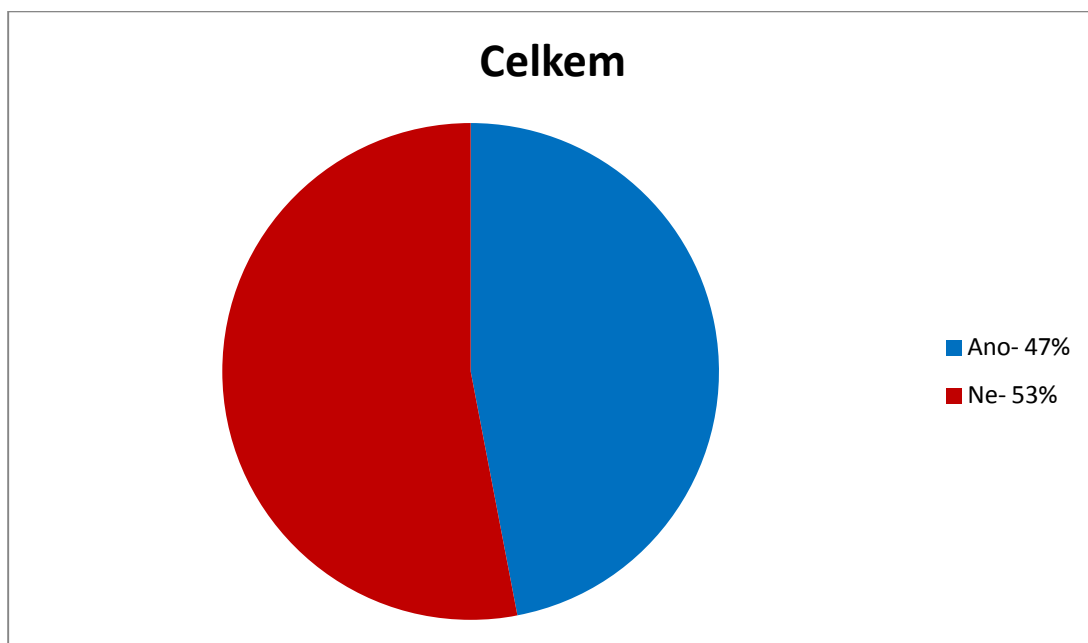

Otázka č. 2: Víte, že bylo zvíře v minulosti bráno jako věc?

Graf 3. Otázka č. 2, Jednotlivé třídy

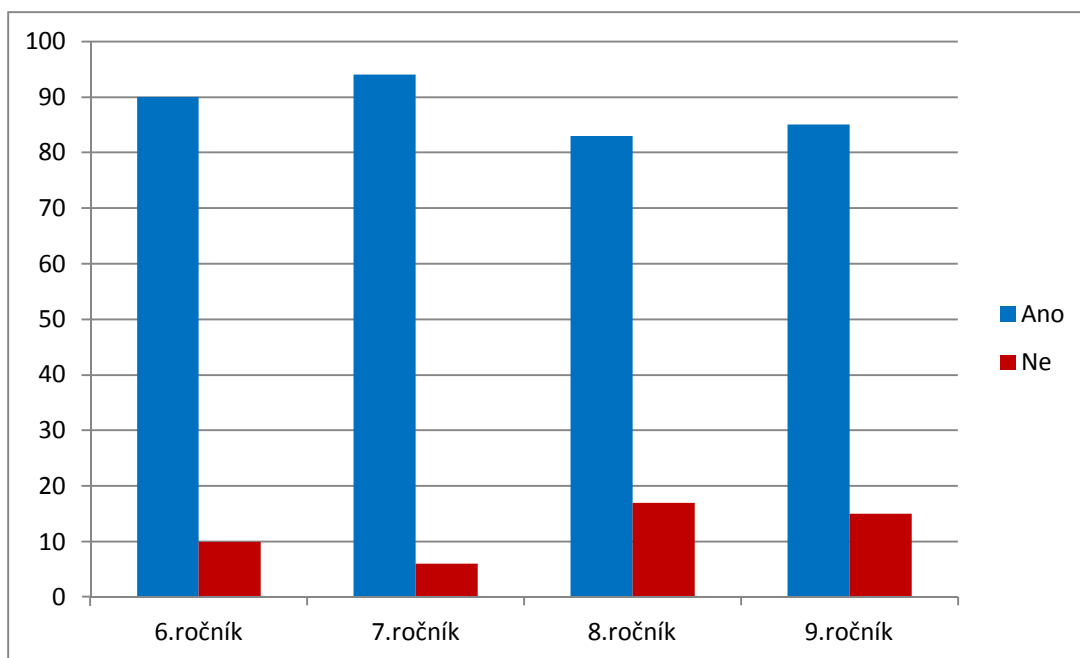

Graf 4. Otázka č. 2, Celkem

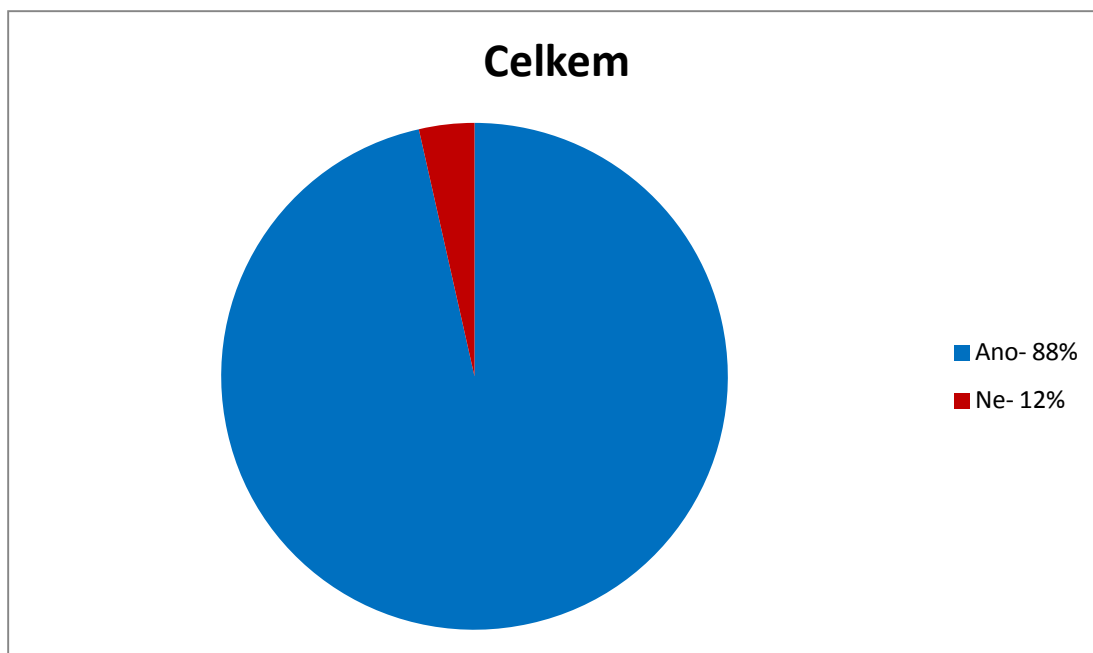

Otázka č. 3: Víte, že je zvíře podle nového zákona ustanoveno jako živý tvor?

Graf 5. Otázka č. 3, Jednotlivé třídy

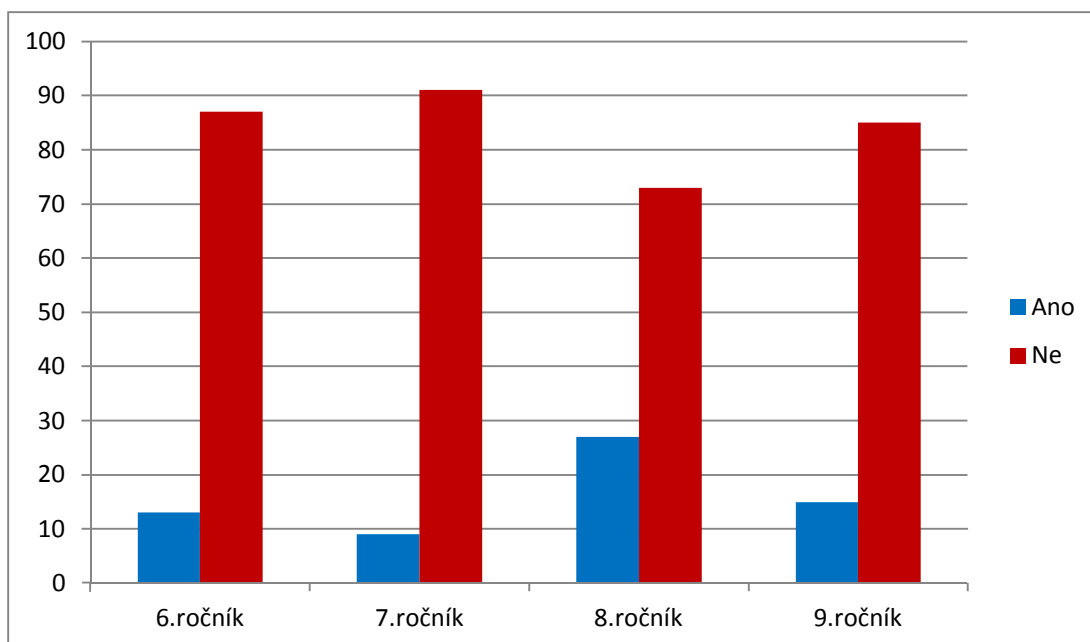

Graf 6. Otázka č. 3, Celkem

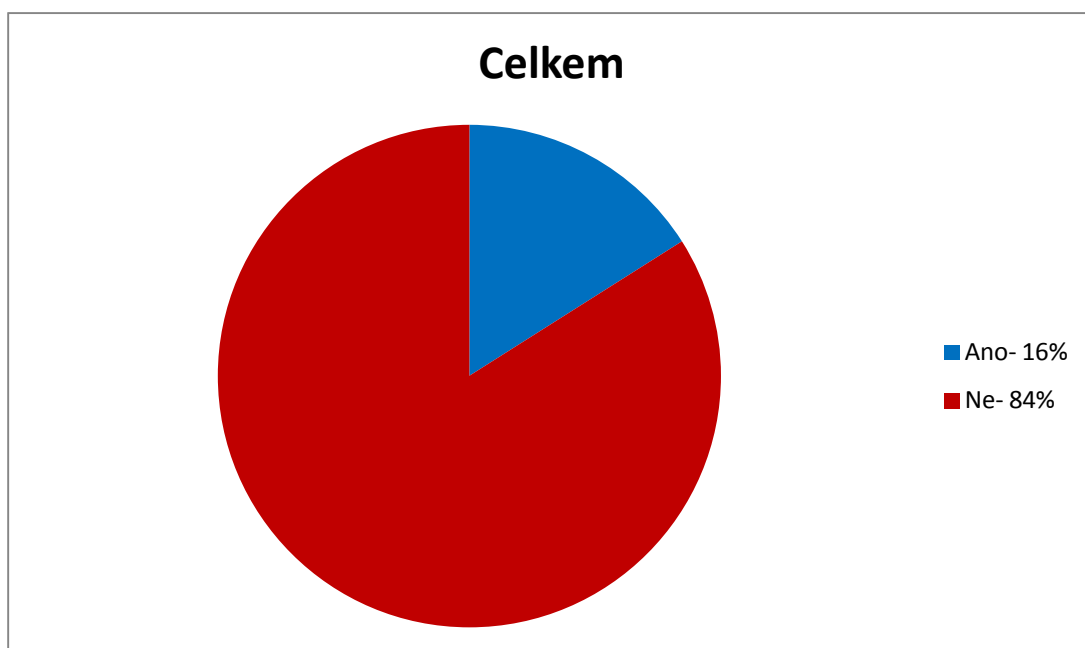

Otázka č. 4: **Slyšeli jste někdy o úmluvě CITES, která chrání ohrožená zvířata?**

Graf 7. Otázka č. 4, Jednotlivé třídy

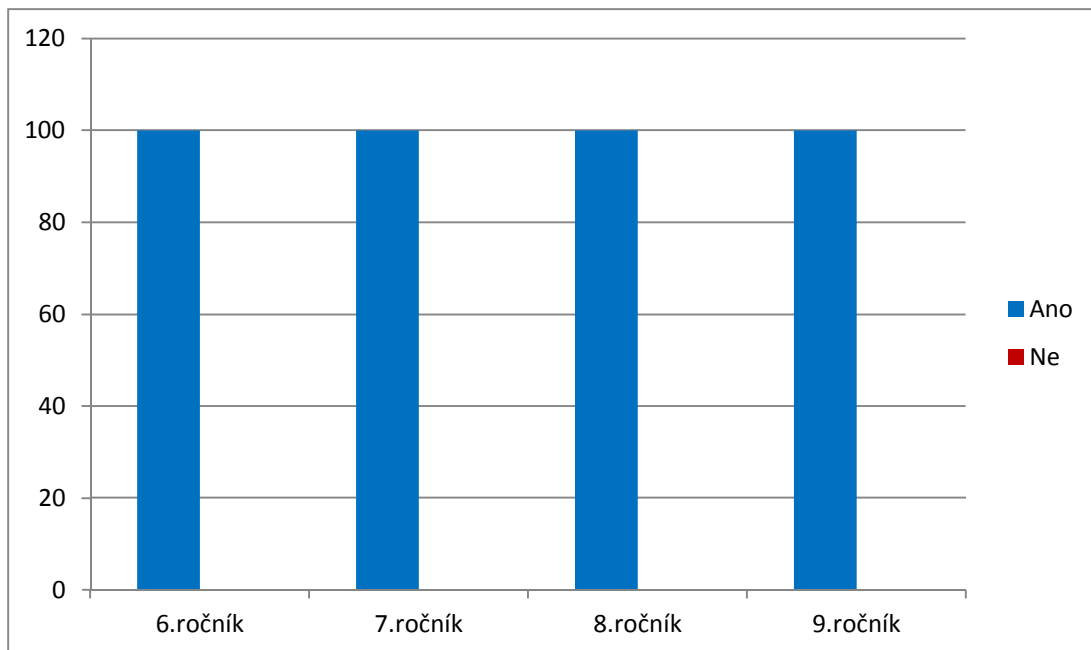

Graf 8. Otázka č. 4, Celkem

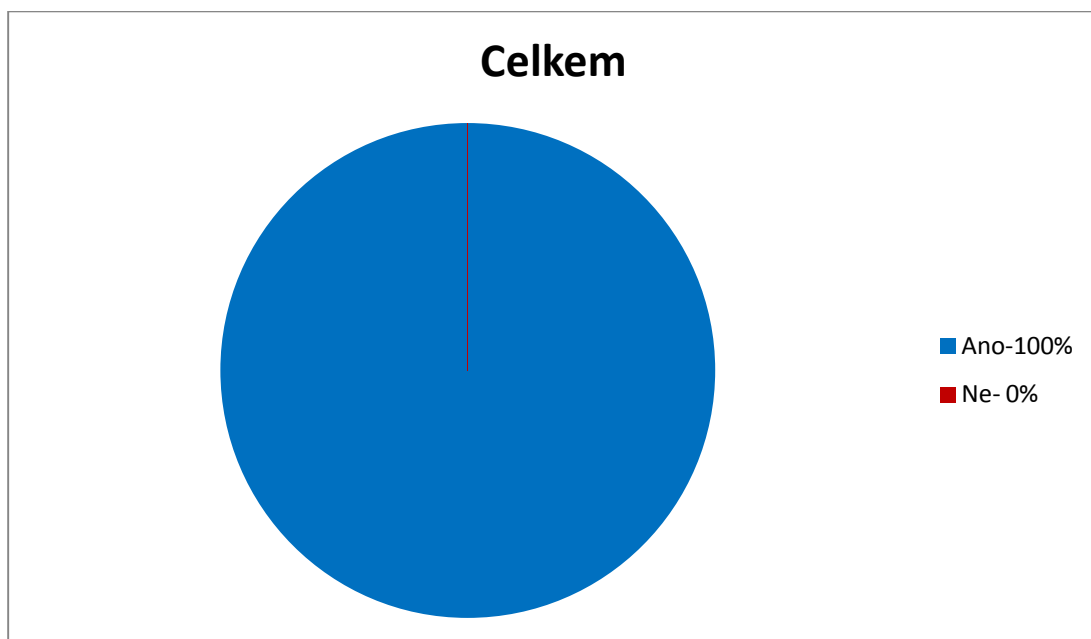

Otázka č. 5: Slyšeli jste někdy o případech týraných zvířat?

Graf 9. Otázka č. 5, Jednotlivé třídy

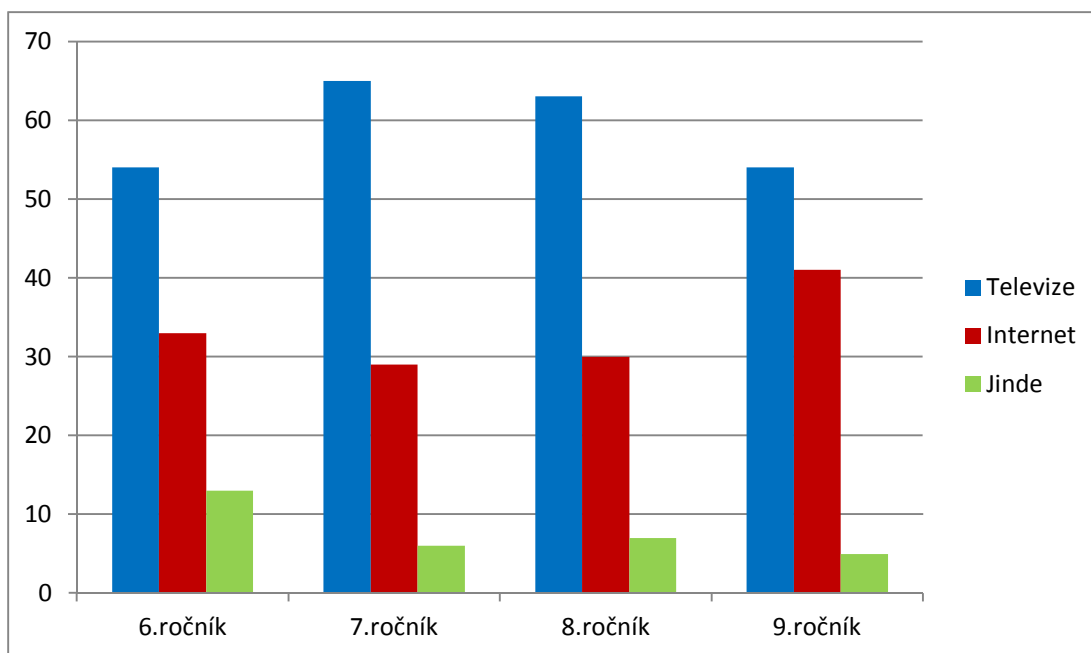

Graf 10. Otázka č. 5, Celkem

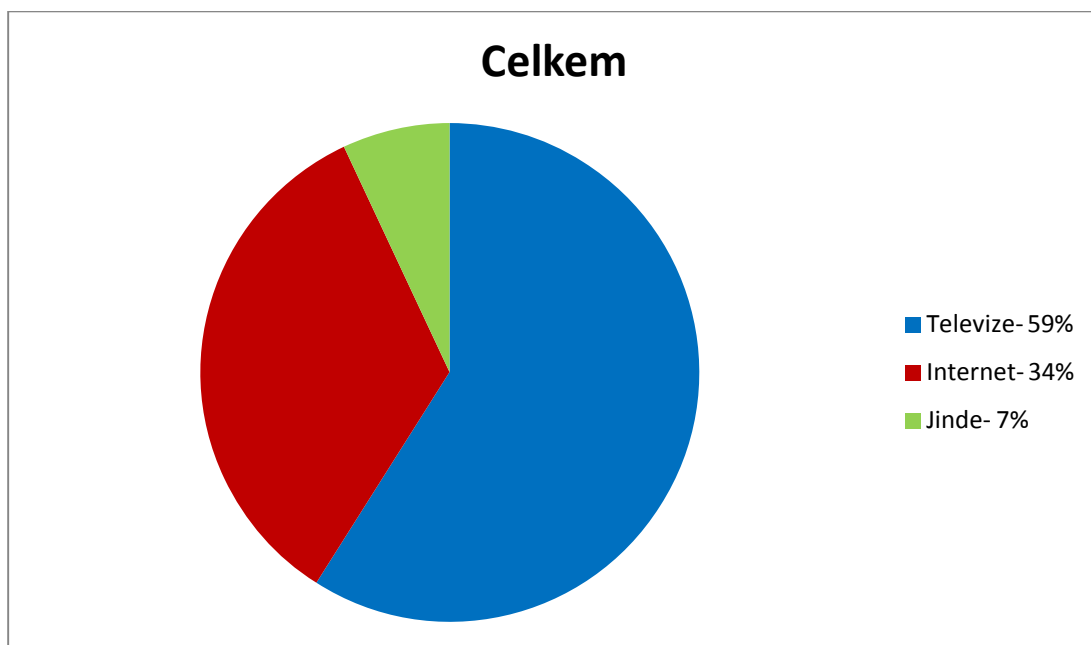

Otázka č. 6: **Kde jste o těchto případech slyšeli?**

Graf 11. Otázka č. 6, Jednotlivé třídy

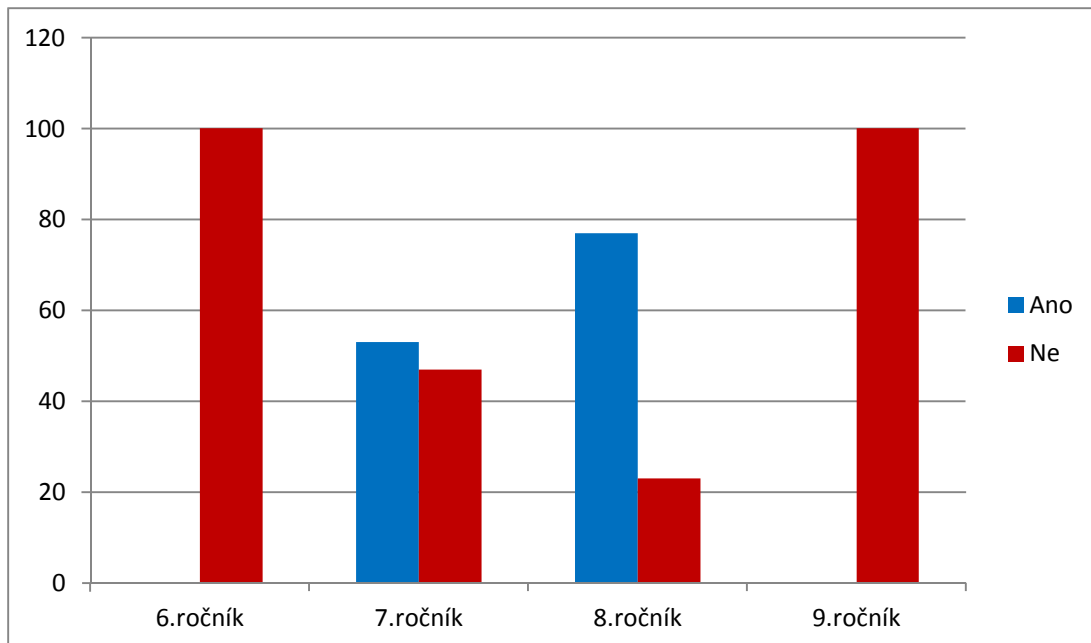
Graf 12. Otázka č. 6, Celkem

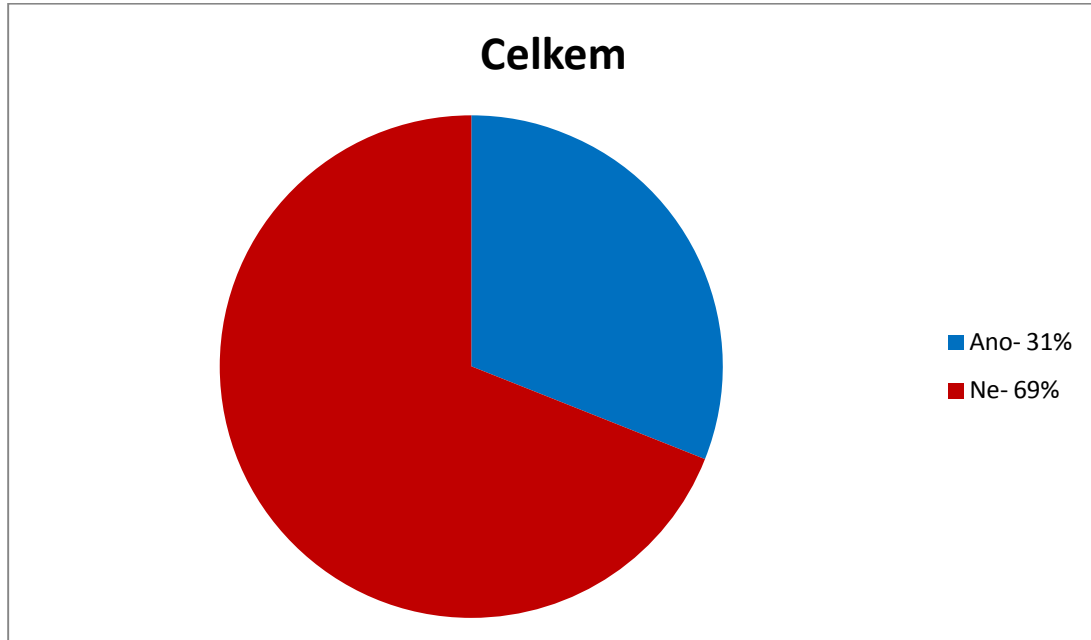
Koutky živé přírody:

Otázka č. 1: Máte/měli jste ve škole nějaké zvíře, o které se staráte/starali jste se?

Graf 13. Koutky živé přírody, Otázka č. 1, Jednotlivé třídy

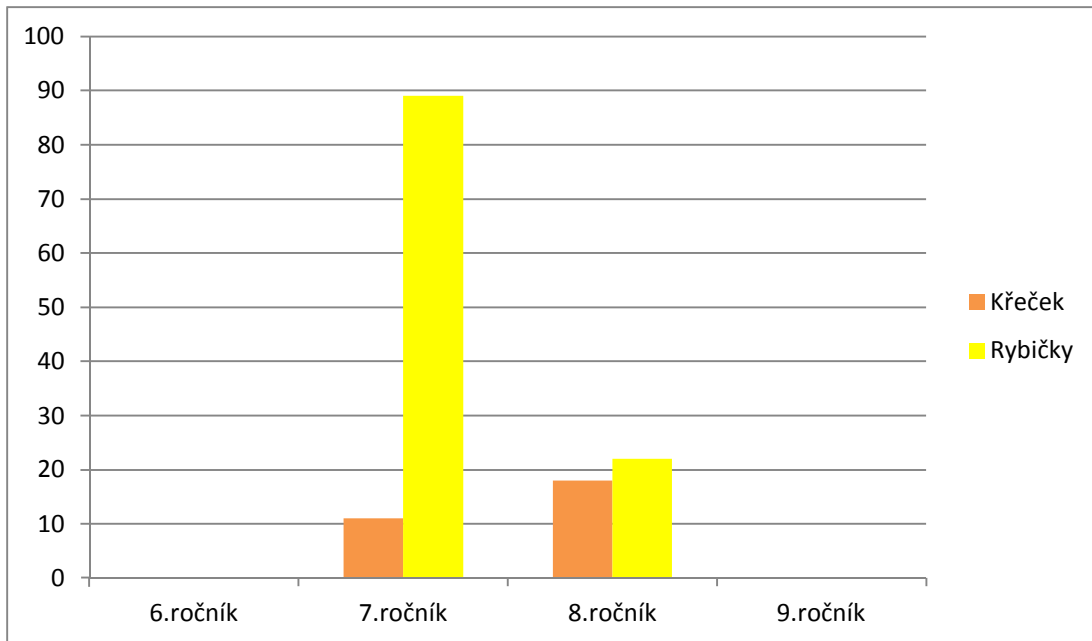

Graf 14. Koutky živé přírody, Otázka č. 1, Celkem

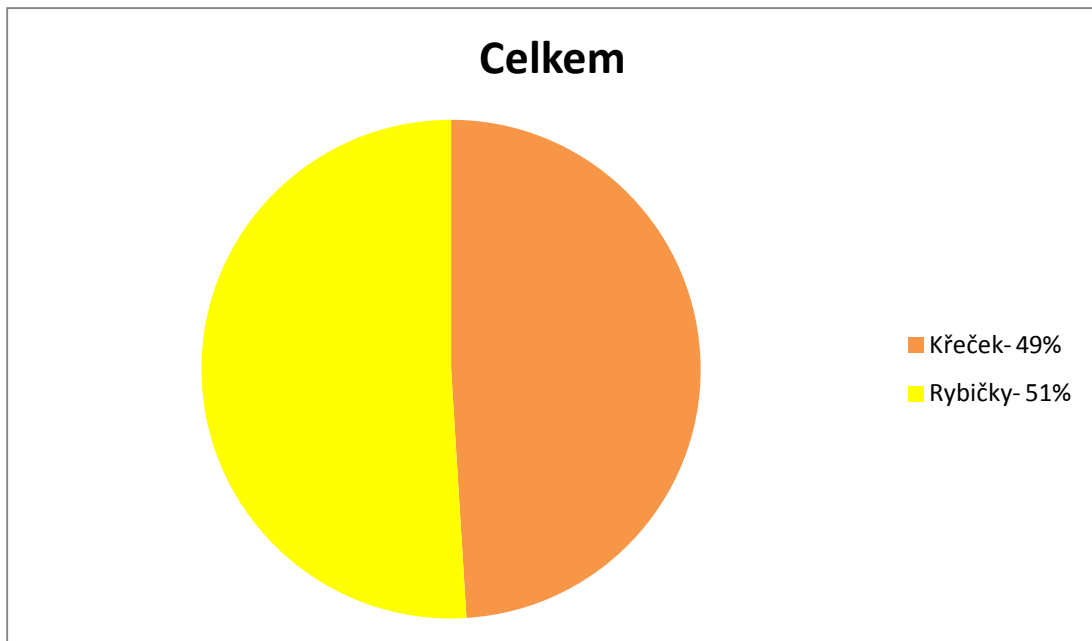

Otázka č. 2: Pokud ano, o jaké zvíře se staráte/starali jste se?

Graf 15. Koutky živé přírody, Otázka č. 2, Jednotlivé třídy

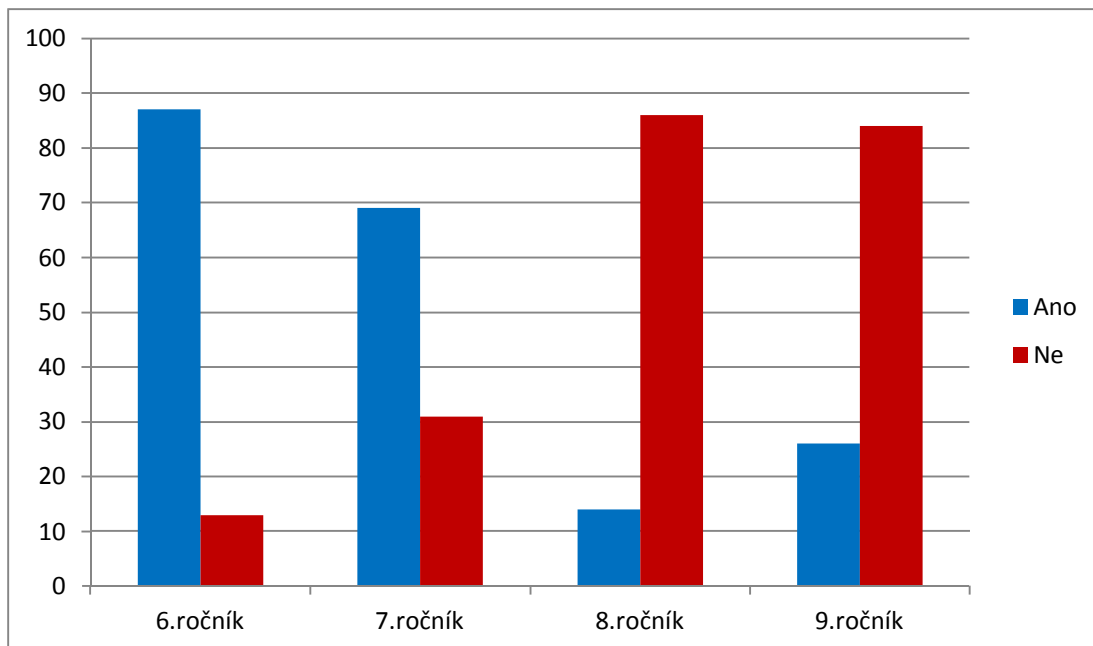

Graf 16. Koutky živé přírody, Otázka č. 2, Celkem

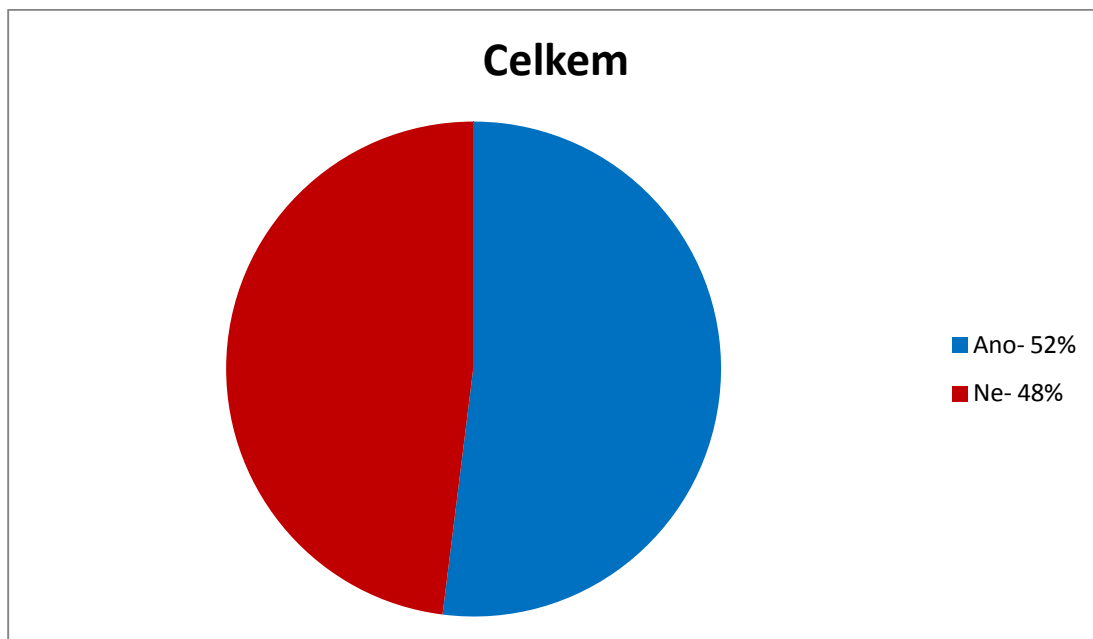

Otázka č. 3: Pokud ne, chtěli byste mít ve škole zvíře, o které byste se starali?

Graf 17. Koutky živé přírody, Otázka č. 3, Jednotlivé třídy

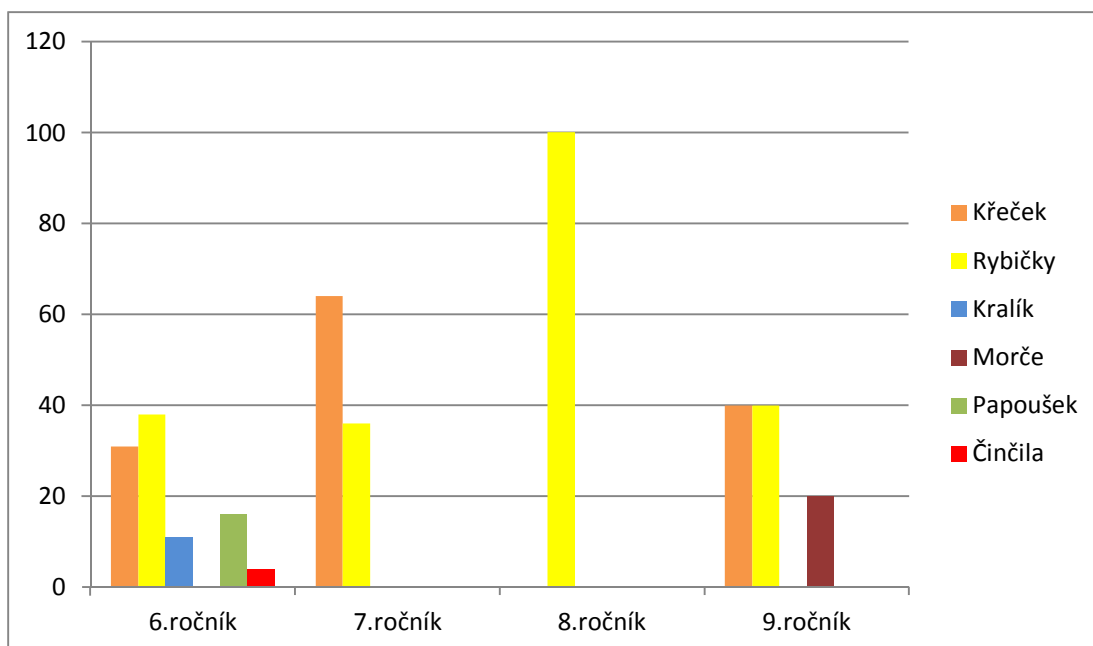

Graf 18. Koutky živé přírody, Otázka č. 3, Celkem

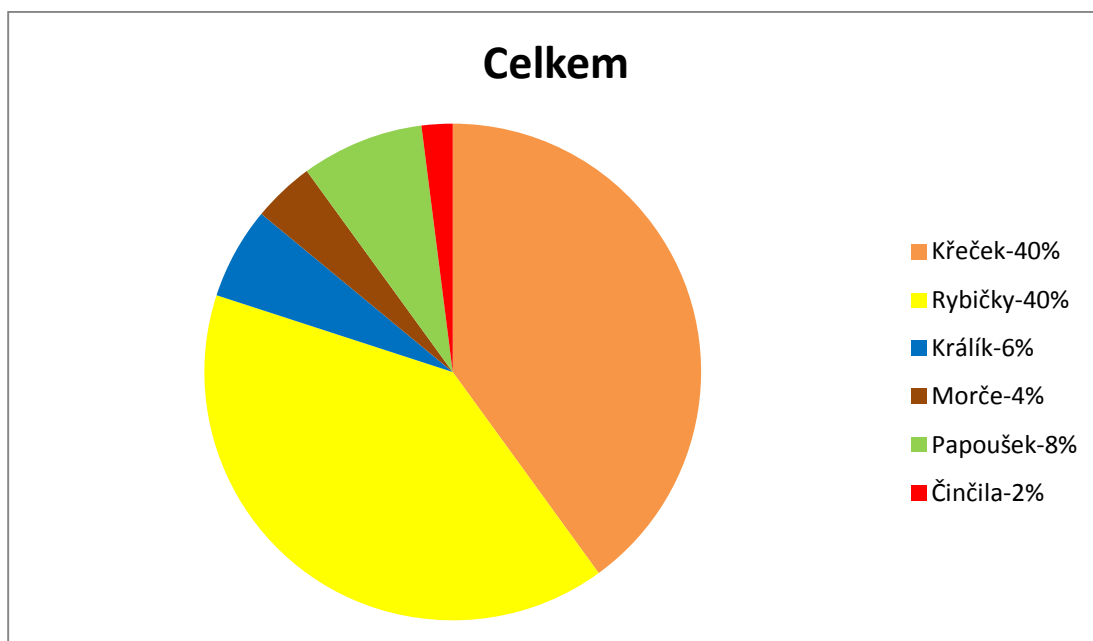

Otázka č. 4: **O jaké zvíře byste se chtěli ve škole starat?**

Graf 19. Koutky živé přírody, Otázka č. 4, Jednotlivé třídy

Graf 20. Koutky živé přírody, Otázka č. 4, Celkem

7. Legislativa ochrany zvířat na 2. stupni ZŠ

Ochrana zvířat by mohla být součástí celkové výchovy a vzdělávání na druhém stupni základních škol od 6. až po 9. ročník. Toto důležité téma by mohlo být včleněno do Školního vzdělávacího programu, aby žáci měli povědomí o zákonech na ochranu zvířat, o organizacích na ochranu zvířat, o úmluvě CITES, která dohlíží na ohrožená zvířata a hlavně o problematice spojené s týráním zvířat. Prostor pro rozbor těchto témat je ve vzdělávacích oblastech Člověk a příroda i Člověk a společnost.

Hlavním bodem, jak studenty zapojit do tématu, může být diskuze. Diskuze se člení do několika odvětví. Záleží jen na učiteli, jakou z diskuzí si vybere.

Diskuze má své typy:

1. Středověká disputace: Učitel vznesl otázku na určité téma. Podle kladné nebo záporné odpovědi žáků na danou otázku se třída rozdělí na dvě skupinky. Jedna část třídy obhajuje svou kladnou odpověď, druhá svou zápornou odpověď. Učitel dá skupinkám dostatečný prostor pro dialog k upevnění odpovědí. Poté si dva tábory sednou proti sobě a disputace může být zahájena. Každý ze žáků se snaží obhájit svou odpověď, snaží se o zapojení do diskuze.

2. Brainstorming (mozková vichřice): Stejně jako v předchozí diskuzi se i u této začíná otázkou. Učitel opět položí otázku, jež se zabývá tématem, o kterém chce danou hodinu s žáky hovořit. Diskutující chrlí velké množství odpovědí, aniž by se přihlíželo na jejich kvalitu. Zprvu u velmi nepřehledné diskuze mohou vzniknout zajímavé teorie nebo nové řešení. Učitel studenty chválí za jakoukoli odpověď, byť se jedná o nesmysl. Hlavním cílem je zapojit studenty do debaty, čímž si také rozvíjí své kompetence komunikace.

3. Konference: Tento typ diskuze je nejnáročnější. Žák si doma nebo ve svém volném čase připraví samostatné vystoupení před třídou na určité téma, které učitel dopředu stanoví. Materiály může sehnat v knihovnách nebo na internetu. Poté učitel ve třídě uspořádá „konferenci“, při níž žáci vystoupí se svým příspěvkem. Každý výstup by měl mít úvod a závěr. V závěru ostatní žáci výstupy svých spolužáků ohodnotí tím, že vysloví myšlenky, které je zaujaly (Rykovská 2006).

V rámci vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“ a „Člověk a společnost“ mohou učitelé prohlubovat znalosti a dovednosti žáků v okruhu legislativy ochrany zvířat.

Tyto druhy diskuze se mohou využít v různých předmětech na druhém stupni.

7.1 Aktivity pro žáky na 2. stupni ZŠ

1. Týrání zvířat

Předmět: Český jazyk a literatura

Téma: Diskuse

Určeno pro: 9. ročník ZŠ

Časová dotace: část z vyučovací hodiny

Vyučovací cíl: Diskuse, pravidla diskuse a vedení konference, umění naslouchat druhému, vyjádření postoje prostředky verbální i neverbální komunikace.

Motivace: Žáci získávají zkušenosti s interakcí s učitelem a spolužáky.

Popis aktivity: Učitel českého jazyka ve vyučovacích hodinách slohu může využít konferenci na téma: Co si myslíte o týrání zvířat?, Jedná se o nezákonný čin?, Co byste udělali, kdybyste se stali svědkem týrání zvířat? Učitel si vyslechne názory žáků a společně s nimi shrne důležitá fakta o týrání zvířat a jejich ochraně.

2. Zákony na ochranu zvířat

Předmět: Český jazyk a literatura

Téma: Komunikace

Určeno pro: 7. ročník ZŠ

Časová dotace: část z vyučovací hodiny

Vyučovací cíl: Disputace, pravidla disputace a jeho vedení, umění naslouchat druhému, vyjadřovací prostředky verbální a neverbální.

Motivace: Získávání nových znalostí a vědomostí.

Popis aktivity: Učitel může využít disputaci k tématu: Zákony na ochranu zvířat. Položí otázku, zda o těchto zákonech žáci slyšeli, zda nějaké znají. Po rozdělení studentů na skupinky učitel pozná, kolik žáků je informovaných na toto téma. Pokud žáci o daném tématu nikdy neslyšeli, povinností učitele je žáky informovat, což vede k jejich rozvoji vědomostí.

3. Mezinárodní úmluva CITES

Předmět: Občanská výchova

Téma: Mezinárodní spolupráce

Určeno pro: 9. ročník ZŠ

Časová dotace: část z vyučovací hodiny

Vyučovací cíl: Informovat žáky o mezinárodní úmluvě CITES a jiných světových organizací.

Motivace: Získávání nových poznatků a vědomostí.

Popis aktivity: Učitel občanské výchovy do svého učiva může zahrnout mezinárodní úmluvu CITES, s níž souvisejí i jiné světové organizace na ochranu zvířat. Předpokládá se, že žáci na druhém stupni o této úmluvě ještě neslyšeli, pokud ano, tak pouze okrajově. Učitel by mohl vytisknout pro své žáky obrázky, na každém z nich by bylo znázorněno ohrožené zvíře, kterému hrozí vyhynutí. Každý žák by si své zvíře, které mu bylo přiděleno, prostudoval. Posléze si vytvoří referát a ostatním spolužákům nastíní, proč je zrovna toto zvíře v ohrožení, jaké příčiny k tomu vedly. Po diskuzi o ohrožených zvířatech učitel může navázat na mezinárodní úmluvu CITES, jež se snaží ohrožená zvířata chránit i před jejich nelegálním převozem. Poté žáky seznámí s dalšími světovými organizacemi, které se ochranou zvířat též zabývají, například Světový fond na ochranu přírody WWF (World Wide Fund of Nature) nebo Mezinárodní deklarace o welfare zvířat, ta je zaměřena na kvalitu života jednotlivého zvířete a jeho životní pohody.

4. Listina práv zvířat

Předmět: Občanská výchova

Téma: Lidská práva

Určeno pro: 9. ročník ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vyučovací cíl: Posoudit, jaká práva by zvířata měla mít na základě svých potřeb.

Pomůcky: Papíry a tužky pro každého žáka.

Motivace: Jak lidé, tak i zvířata mají své určité vlastnosti a schopnosti, ale i potřeby, které jsou mnohdy stejné jindy rozdílné. Žáci by se měli zamyslet, jaké potřeby mají zvířata.

Popis aktivity: Učitel společně s žáky prodiskutuje potřeby lidí, ale i zvířat. Zároveň připomene žákům, že některé potřeby lidí jsou ustanoveny v lidských právech (například Listina základních práv a svobod). Učitel by měl také zmínit, že součástí této listiny je právo na život, právo na svobodu, svobodu pohybu, svobodu myšlení a plno dalších. Poté navrhne učitel otázku: Myslíte si, že by měla mít i zvířata svá práva na naplňování svých potřeb? Žáci začnou samostatně pracovat, požádáme je o napsání seznamu práv, která by podle nich měla být zvířatům zajištěna. Posléze žáci vytvoří dvojice nebo trojice podle toho, zda se jejich seznamy aspoň trochu shodují. Skupinky žáků se domluví na svém jednotném seznamu práv, dále se seskupí do čtveřic nebo pětic, aby opět prošli svou listinu

a shodli se na jednotlivých právech zvířat. Nakonec žáci ve skupinkách prezentují své návrhy na listinu práv zvířat a společně diskutují o potřebách zvířat a jejich právech.

5. Potřeby hospodářských zvířat

Předmět: Přírodopis

Téma: Savci

Určeno pro: 8. ročník ZŠ

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Vyučovací cíl: Uvědomit si potřeby hospodářských zvířat a seznámit se se způsoby jejich chovu (intenzivní i alternativní).

Pomůcky: Papír A3, fixy, lepidlo, obrázky hospodářských zvířat.

Motivace: Co jsou intenzivní chovy? Jak se hospodářským zvířatům žije ve velkochovech? Mají vše, co ke svému životu potřebují? Proč jsou výrobky z hospodářských zvířat chovaných v intenzivních chovech relativně levnější než výrobky z hospodářských zvířat chovaných na bio farmách?

Popis aktivity: Nejprve žákům zadáme úkol, na lavici rozložíme obrázky s hospodářskými zvířaty (kuřata chovaná na maso, slepice pro vejce, prasata chovaná na maso, krávy na mléko a maso). Žáky rozdělíme do skupin podle počtu studentů, každá skupina si vybere jedno zvíře. Za domácí úkol žáci vyhledají informace o zvířeti, které si sami vybrali. Polovina skupiny se zaměří na informace o přirozeném životě zvířete, v jakém prostředí žije, co je jeho hlavní potravou, na jak velkém prostoru žije, zda zvíře žije samotářsky nebo ve stádu, jak se zvíře stará o svá mláďata. Poté druhá polovina vyhledá informace o tom, v jakých podmínkách zvíře žije v intenzivních chovech, jaký to má dopad na jejich chování a zdraví. Důležité je doporučit žákům hledat informace v knihovnách (knihy, časopisy, encyklopedie) nebo na internetu. Na začátku další hodiny učitel zopakuje, co měli žáci za domácí úkol. Poté si každá skupinka vybere obrázek svého zvířete. Vezmou si velký papír a na něj napíší jméno svého zvířete, nalepí obrázek, papír rozdělí na tři části. Do první napíší informace o přirozeném životě zvířete, do druhé o životě zvířete v intenzivním chovu. Na základě informací, které si načetli ze svého domácího úkolu, se pokusí napsat na třetí část papíru, jak by měl vypadat alternativní chov, kde by se zvíře cítilo lépe. Na konci každá ze skupinek prezentuje svůj výtvar, ostatním spolužákům popíší všechny tři části (přirozený život, intenzivní chov i alternativní chov). Může následovat diskuze na toto téma. Výtvary o hospodářských zvířatech mohou být vyvěšeny na nástěnku.

Tab. 2: Ukázka pracovního listu (hospodářská zvířata)

Kuřata chovaná na maso		
Přirozený život	Intenzivní chov	Alternativní chov
<ul style="list-style-type: none"> - pro slepice je přirozené instinktivní chování - shromažďují se v malých skupinkách, kde hlavou hejna je kohout - jejich vztahy jsou hierarchické - hlavní potřeba slepic: snášet vajíčka do hnízda, které si vytvoří 	<ul style="list-style-type: none"> - většina kuřat chována ve velkých halách - kuřata jsou namačkána na sebe - prostředí je nevyhovující a prašné - kuřata jsou šlechtěna tak, aby nabyla co největší hmotnost za krátký čas 	<ul style="list-style-type: none"> - chov s volným výběhem - přirozené prostředí - budou zde postupně růst bez genetických úprav

6. Pokusná zvířata

Předmět: Chemie

Téma: Chemie a společnost

Určeno pro: 9. ročník ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vyučovací cíl: Získat informace o pokusných zvířatech.

Pomůcky: Pracovní list, tužky.

Motivace: Nejprve učitel naváže na téma pokusná zvířata pomocí otázek: Slyšeli jste už někdy o pokusech na zvířatech? Co si o tom myslíte? Jaká zvířata bývají nejčastěji využívána na pokusy? a proč? Myslíte si, že jsou laboratorní prostory vhodné pro život zvířat?

Popis aktivity: Každý žák obdrží papír s tabulkou (viz. Tab. 2) a vyplní ho, jedná se o samostatnou práci. Následuje společná diskuze o jednotlivých výrociích na papíře. Každý může vyjádřit svůj názor.

Tab. 3: Pracovní list (pokusná zvířata)

Věta	Souhlasím	Nesouhlasím	Jsem nerozhodný/á
Zvířata trpí stejně jako člověk, cítí bolest a strach.			
Z toho důvodu bychom na nich neměli provádět pokusy.			
Pomocí pokusů na zvířatech lidé objevují nové léky, které pomáhají lidstvu.			
Ovšem zvířata na určité léky reagují jinak než člověk, z toho důvodu by se testy na zvířatech neměly provádět.			
Kosmetické výrobky, které slouží pouze pro zkrášlení, by se neměly na zvířatech testovat.			
Pokud budu mít možnost, koupím si kosmetický přípravek netestovaný na zvířatech, i když je dražší.			
Pokusy na zvířatech jsou důležité pro vědecký růst.			
Nemáme právo zabíjet zvířata proto, abychom našli léky na nemoci, které si způsobujeme sami (kouření, obezita).			

7. Veřejná vystupování zvířat

a) Cirkusy

Předmět: Přírodopis

Téma: Etologie živočichů

Určeno pro: 7. ročník ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vyučovací cíl: Popřemýšlet nad tím, co nám přináší cirkusy, zda jsou podmínky v cirkusech vhodné pro chov exotické zvěře, porovnat život zvířat ve volné přírodě s životem v cirkuse.

Pomůcky: Papír, tužka.

Motivace: Zamyslet se nad tím, jak se asi cítí zvířata při vystoupeních, při drezúře.

Popis aktivity: Učitel nejprve začne s otázkami týkajícími se cirkusů. Každý z vás alespoň jednou v životě navštívil cirkus, že ano? Jak se vám představení líbilo? Co si myslíte, jak se cítí zvíře během vystoupení? V jakých žije podmínkách? Učitel s žáky naváže diskuzi.

Poté do skupinek po čtyřech rozdá papíry a přidělí zvířata, která často vystupují v cirkuse (opice, sloni, medvědi, tygři, lvi, psi, koně, lamy, hroši). Zvířata vyžadují vhodné podmínky pro svůj život a mají své potřeby. Proto se nyní žáci zaměří na životní podmínky této zvěře. Na papír napíšou jméno zvířete, popřípadě se pokusí o nákres zvířete, papír rozdělí na dvě půlky a do každé z nich napíšou svůj názor na život v cirkuse a na život v přírodě. Učitel žákům může při tvorbě pomáhat, především s informacemi o zvířatech. Poté mohou žáci vytvořit jeden velký společný plakát. Na němž poukazují na život zvířat v cirkuse versus život ve volné přírodě.

b) ZOO

Předmět: Přírodopis

Téma: Etologie živočichů

Určeno pro: 7. ročník ZŠ

Časová dotace: Výlet na celý den + 1 vyučovací hodina

Vyučovací cíl: Zamyslet se, v jakých podmínkách žijí zvířata v zoo.

Pomůcky: Návštěva Zoo, papír, fixy, tužky.

Motivace: Žáci si uvědomí, co potřebují zvířata známá i méně známá nebo i exotická ke svému životu.

Popis aktivity: Žáci pod dohledem svého učitele navštíví zoologickou zahradu. Ještě před návštěvou dostanou žáci úkoly od učitele. Především aby si všímali prostředí, ve kterém zvířata žijí, zda je to vyhovující pro jejich potřeby. Hlavním úkolem žáků bude vytvoření si své vlastní zoo. Jaké zvířata by do své zoo zařadili? Jaké prostředí by pro ně vytvořili? Jaká by byla jejich strava? Žáci mohou čerpat z literatury, ale i z internetu. Následuje diskuze mezi žáky a učitelem.

Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na legislativu ochrany zvířat a její zapracování ve výuce na 2. stupni ZŠ. Teoretická část soustřeďuje informace na definici zvíře, živočich a zvěř. Zabývá se popisem, jak je zvíře vnímáno ze strany zákonů, jak bylo zvíře chráněné zákonem v minulosti a jak je nyní. Najdeme zde i zákony České republiky, které chrání zvířata před jejich týráním. Dále jsou zde charakterizovány jednotlivé typy týrání zvířat. Následně je zde rozebrána Mezinárodní úmluva CITES, která chrání ohrožená zvířata a sleduje jejich ilegální export a snaží se ho co nejvíce omezit.

V části praktické jsem vytvořila dotazník určený pro žáky na 2. stupni ZŠ. Dotazník je zaměřen na otázky, které zjistí informovanost studentů ohledně legislativy ochrany zvířat. Po pedagogickém šetření a jeho vyhodnocení jsem zjistila, že většina žáků se na škole nikdy neučila o zákonech na ochranu zvířat. Zato více jak třetina z nich ví, že je zvíře v současné době bráno jako živý tvor. O mezinárodní úmluvě většina z nich nikdy neslyšela. Všichni dotazovaní studenti někdy slyšeli o případech týraných zvířat a to převážně z televize nebo na internetu. Další část dotazníku byla koncipována na koutky živé přírody. Pouze některé třídy základních škol mají zkušenost se staráním se o zvíře, a to převážně o křečky a rybičky. Asi polovina žáků, která zvíře ve škole nemá, by zvíře chtěla mít, ale druhá polovina o zvíře ve škole nestojí.

Na základě získaných znalostí jsem vytvořila aktivity pro žáky. Po prostudování ŠVP jsem zjistila, že se téma legislativy ochrany zvířat na základních školách nevyučuje. Proto jsem vytvořila aktivity, pomocí kterých by se studenti dozvěděli o tomto tématu něco více a učitelé by je mohli využít při výuce. Hlavním cílem aktivit je: posoudit, jaká práva by zvířata měla mít na základě svých potřeb, uvědomit si potřeby hospodářských zvířat a seznámit se se způsoby jejich chovu, informovat se o životě pokusných zvířat a o veřejných vystupováních zvířat jako jsou cirkusy a zoo.

Seznam literatury

- BÁRTOVÁ, Eva. *Pokusy na živých zvířatech* [online]. 2014 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://mmp.vfu.cz/opvk2014/?title=teorie-pokusy_na_zviratech&lang=cz
- *Cites: Convention on International Trade in Endangered* [online]. 2008 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.cites.org/eng/disc/what.php>
- DOLEŽAL, Dalibor. *Práce s laboratorními zvířaty: Laboratorní myš, potkan a králík*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-802-4429-472.
- Ochrana zvířat: Aktuality v ochraně zvířat. *EAGRI: Ministertsvi zemědělství* [online]. 2008, [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/casto-kladene-otazky/existuje-obecne-vymezeni-pojmu-zvire-a.html>
- CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Vyd. 1. Překlad Olga Smolová. Praha: Triton, 2013, 118 s. ISBN 978-807-3876-074.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JEBAVÝ, Lukáš, Pavel RÖDL a Pavla HOŘAVOVÁ. *Ochrana, chov a využití pokusných zvířat*. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2007. ISBN 978-807-3050-009.
- JEBAVÝ, Lukáš a Zdeněk BURDA. *Etika chovu zvířat*. Vyd. 1. V Praze, 2009. ISBN 978-80-213-2030-7.

- JEBAVÝ, Lukáš. *Etika chovu a etologie zvířat*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2012, 277 s. ISBN 978-80-213-2282-0.
- JEBAVÝ, Lukáš. *Ochrana, chov a využití pokusných zvířat*. Editor Lukáš Jebavý. Brno: Společnost pro vědu o laboratorních zvířatech, 2014, 454 s. ISBN 978-802-1324-862.
- JÍLEK, František. *Zákon o ochraně zvířat proti týrání a jeho uplatnění v zemědělské praxi*. Vyd. 1. V Praze: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1999. ISBN 80-710-5199-3.
- KLOUČEK, Ondřej. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha, 2013 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy
- *Nadace na ochranu zvířat* [online]. 2006 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.ochranazvirat.cz/126/czech/rubrika/hospodarska-zvirata/>
- MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu: Protection of animals in law*. Praha: Academia, 2013, 490 pages. ISBN 80-200-2317-8.
- *Práva zvířat: Lidská práva* [online]. 2000 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.differentlife.cz/cirkusy.htm>
- PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009, 327 s. ISBN 978-807-2017-638.
- RYKOVSKÁ, Anna. *Žijeme spolu, aneb, Jak na téma ochrany zvířat: praktická příručka pro pedagogy 2. stupně základních škol a pedagogy středních škol*. Vyd. 1. Praha: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, 2006. ISBN 80-903-3455-5.
- *Sbírka zákonů Česká republika*. Břeclav: Moraviapress, 2008. ISBN 1211-1244.

- VEČEREK, Vladimír. *Ochrana zvířat v právních předpisech Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Ústřední komise pro ochranu zvířat, 2000, 179 s. ISBN 80-730-5400-0.
- VEČEREK, Vladimír. *Ochrana zvířat*. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001, 156 s. ISBN 80-730-5412-4.
- VIKLUND, Andreas. *Dotazník-online: Jak na dotazník* [online]. 2007 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/zaklady-dotazniku.htm>
- VOŠLÁŘOVÁ, Eva. *Ochrana zvířat proti týrání v příkladech: úvaha o etickém životě*. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2007, 112 s. ISBN 978-80-7305-017-7.
- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů: Česká republika*. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-246>
- Zemědělství: krmiva, rostlinolékařská péče, hnojiva, veterinární péče, vinohradnictví, chmel, plemenitba, ekologické zemědělství, oběh osiva a sadby a další : lesnictví, myslivost, rybářství, ochrana zvířat : podle stavu k 8.10.2003. Ostrava: Sagit, 2003, 368 s. Úplné znění, Č. 395. ISBN 80-720-8381-3.

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1.: Plž rodu Achatina. Zdroj: KRUCKÁ, Adéla. *Hobby.cz* [online]. 2010 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/obri-snek-je-pritulny-a-nenarocny-domaci-mazlik-jen-pozor-na-ty-zrave-1jk-/hobby-mazlicci.aspx?c=A100504_151601_hobby-mazlicci_mce
- Obrázek č. 2.: Kuře chované na maso. Zdroj: Výživa a krmení drůbeže [online]. 15.4.2013 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_291_projekty2/vseo/stranka.php?kod=963

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Zastoupení pokusných zvířat v jednotlivých letech v ČR (Rykovská 2006)
- Tabulka 2: Ukázka pracovního listu (Hospodářská zvířata)
- Tabulka 3: Pracovní list (Pokusná zvířata)

Seznam grafů

- Graf 1, Otázka č.1, Jednotlivé třídy
- Graf 2, Otázka č.1, Celkem
- Graf 3, Otázka č.2, Jednotlivé třídy
- Graf 4, Otázka č.2, Celkem
- Graf 5, Otázka č.3, Jednotlivé třídy
- Graf 6, Otázka č.3, Celkem
- Graf 7, Otázka č.4, Jednotlivé třídy
- Graf 8, Otázka č.4, Celkem
- Graf 9, Otázka č.5, Jednotlivé třídy
- Graf 10, Otázka č.5, Celkem
- Graf 11, Otázka č.6, Jednotlivé třídy
- Graf 12, Otázka č.6, Celkem
- Graf 13, Koutky živé přírody, Otázka č.1, Jednotlivé třídy
- Graf 14, Koutky živé přírody, Otázka č.1, Celkem
- Graf 15, Koutky živé přírody, Otázka č.2, Jednotlivé třídy
- Graf 16, Koutky živé přírody, Otázka č.2, Celkem
- Graf 17, Koutky živé přírody, Otázka č.3, Jednotlivé třídy
- Graf 18, Koutky živé přírody, Otázka č.3, Celkem
- Graf 19, Koutky živé přírody, Otázka č.4, Jednotlivé třídy
- Graf 20, Koutky živé přírody, Otázka č.4, Celkem

Přílohy

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Alexandra Žajdlíková, chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, který je praktickou částí mé bakalářské práce na téma: Legislativa ochrany zvířat ve vztahu k výuce na 2. stupni ZŠ. Dotazníkem bych chtěla zjistit informovanost žáků na základních školách ohledně zákonů na ochranu zvířat. Dále mě zajímá, zda školy realizují koutky živé přírody nebo ne. Předem děkuji za váš strávený čas nad vyplňováním dotazníku.

Základní škola:

Ročník:

1. Učili jste se ve škole o zákonech, které chrání zvířata před týráním?

a) Ano

b) Ne

2. Víte, že bylo zvíře v minulosti bráno jako věc?

a) Ano

b) Ne

3. Víte, že je zvíře podle nového zákona ustanoveno jako živý tvor?

a) Ano

b) Ne

4. Slyšeli jste někdy o úmluvě CITES, která chrání ohrožená zvířata?

a) Ano

b) Ne

5. Slyšeli jste někdy o případech týraných zvířat?

a) Ano

b) Ne

6. Kde jste o těchto případech slyšeli?

a) Televize

b) Internet

c) Jinde

Koutky živé přírody

1. Máte/měli jste ve škole nějaké zvíře, o které se staráte/starali jste se?

a) Ano

b) Ne

2. Pokud ano, o jaké zvíře se staráte/starali jste se?

.....

3. Pokud ne, chtěli byste mít ve škole zvíře, o které byste se starali?

a) Ano

b) Ne

4. O jaké zvíře byste se chtěli ve škole starat?

a) Křeček

b) Rybička

Pokud jiné zvíře, napište jaké?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Alexandra Žajdlíková
Katedra:	Katedra Biologie
Vedoucí práce:	Mgr. Kristýna Janišová
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Legislativa ochrany zvířat ve vztahu k výuce přírodopisu na 2. stupni ZŠ
Název v angličtině:	Law of animal protection related to Biology education on the second grade of the elementary school
Anotace práce:	Bakalářská práce obsahuje charakteristiku legislativy ochrany zvířat, týrání zvířat. Dále je zaměřena na dotazníkové šetření, které se zabývá informovaností žáků o legislativě ochrany zvířat a také na koutky živé přírody. Dále obsahuje aktivity pro žáky na 2. stupni ZŠ.
Klíčová slova:	ochrana, zvířata, legislativa, týrání zvířat, příroda
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis contains the characteristics of animal protection and animal cruelty legislation. It focuses on questionnaire dealing with student awareness about animal protection legislation as well as corners of wildlife. Paper also includes activities for students of upper primary school.
Klíčová slova v angličtině:	protection, animals, legislation, cruelty to animals, nature
Přílohy vázané v práci:	CD- práce v elektronické podobě
Rozsah práce:	55
Jazyk práce:	Čeština